

Møte torsdag den 29. mai 2008 kl. 14.02

President: Sigvald Oppebøen Hansen

Dagsorden (nr. 32):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) (Innst. O. nr. 57 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008))
2. Referat

Sak nr. 1 [14:02:40]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) (Innst. O. nr. 57 (2007-2008), jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 65 minutt pluss 5 minutt til statsråden, og at taletida blir fordelt slik:

Arbeidarpartiet 20 minutt, Framstegspartiet 15 minutt, Høgre 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå partias hovudtalarar og inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå statsråden innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Dette blir sett som vedteke.

Første talar er Tore Nordtun på vegner av ordføreren for saka, Terje Aasland, som er medlem av Lagtinget.

Tore Nordtun (A) [14:04:12]: Først vil jeg bare foreta en rettelse i innstillingen til Odelstinget. På side 53 i den trykte innstillingen står det nå under kapittel 35 punkt 5:

«I lov 29. september 1968 um særlege råderettar over framand eigedom (servituttlova) skal § 19 første ledd første punktum lyde:»

Her skal det stå:

«I lov 29. november 1968 (...)»

Den nye loven som vi nå har til behandling, gir de lokale myndighetene muligheten til å møte klimautfordringene, stoppe tapet av det biologiske mangfoldet og sikre folks tilgang til friluftsliv og rekreasjonsområder.

Og ikke bare det: Planlegging etter plan- og bygningsloven skal være et redskap for folkevalgte organer til å styre viktige utviklingstrekk i lokalsamfunnene og i storsamfunnet vårt.

En særlig oppgave er å verne viktige miljøverdier ut fra langsiktige hensyn i et samfunn med fortsatt økono-

misk vekst. Planleggingen skal også sikre at avveiningene av ulike hensyn skjer i full åpenhet og offentlighet. God offentlig planlegging er viktig for å ivareta interesser som ellers står svakt i vårt samfunn. Dette styrker de lokaldemokratiske prosessene og sikrer at alle innbyggerne kan delta i planleggingen framover. Det legges også til rette for at lokaldemokratiet i større grad gjennomføres i planprosesser og i mindre grad gjennom dispensasjoner.

Jeg synes også det er viktig i denne innledningen å understreke, på vegne av saksordføreren, som sitter i Lagtinget, at det har vært en god prosess i komiteen, også med de andre partiene. Hvis man ser på innstillingen i dag, er det ikke så mange avvik, eller mindretall, i komiteens merknader.

Hva er så nytt med det nye lovforslaget? La meg nevne noen punkter:

Kommunene skal nå vurdere hvilke vassdrag som skal ha byggeforbud. Det er viktig i tiden vi går inn i nå, med masse utbygging av småkraftverk.

Vi skal samtidig begrense muligheten til å gi dispensasjon. Det er en viktig sak. Dette gjøres ved at hensynet til natur, kulturmiljø, landskap og friluftsliv for allmennheten skal ligge til grunn for behandling av dispensasjonsøknader i kommunene våre.

Vi har også en viktig del som omhandler hensynssoner. Hensynssoner skal nå innføres som et nytt begrep i lovverket, i plan- og bygningsloven. Disse hensynssonene skal defineres av kommunene, og de skal vise hvilke bruksbegrensninger som ligger i de enkelte områdene. Men hensynssonene skal ikke overstyre særlovgivningen. Det har vært knyttet visse bekymringer til om hensynssonene skal overgå sektorlovgivningen, men det er ikke tilfellet.

Det åpnes adgang til å ivareta flere miljøhensyn gjennom disse planene. Kommunene kan stille krav bl.a. om fleksible og miljøvennlige energiløsninger i forbindelse med ny utbygging. Det vil si at kommunen nå kan kreve at det legges til rette for bl.a. vannbåren varme i nye byggefeltområder. Ikke minst skal det nå bli enklere for kommunene å bestemme trasévalget for kollektivtransport. Konkret betyr dette at kommunene enklere kan bestemme at kollektivtrafikken skal ha bedre tilgjengelighet enn biltrafikken. Det er et veldig godt redskap for kommunene på miljøsidan.

Jeg vil også understreke at lovens formålsparagraf nå slår fast at prinsippet om universell utforming skal ivaretas både i planleggingen og i kravene til det enkelte byggetiltak. Dette med universell utforming har det vært krav om i mange år. På dette området har det til de grader vært sluntret unna. Nå får vi det strengere i lovs form, bl.a. for å ivareta de menneskene som har litt problemer med å få adgang til visse offentlige bygg.

Det er ett punkt jeg vil nevne som jeg synes er særdeles viktig, og det er regionale planer, såkalte fylkesplaner. De er i dag bare retningsgivende for kommunene og private utbyggere. Dette endres nå. Etter den nye loven kan regionale planer gjøres juridisk bindende inntil de blir innarbeidet i kommuneplanene, dvs. at en planlagt utbygging som strider mot de regionale planene, kan stoppes. Formålet med denne rikspolitiske bestemmelsen, som man kan

kalle det, er å legge til rette for sterkere regional samordning av politikken for etablering og utvidelse av kjøpesentre. Hensikten er å styrke eksisterende by- og tettstedssentre og bidra til miljøvennlige transportvalg. Man vil også unngå en utvikling som fører til byspredning, bilavhengighet og dårligere tilgjengelighet for dem som ikke disponerer bil. Det langsiktige målet er å oppnå en mer bærekraftig og robust by- og tettstedsutvikling og begrense klimagassutslippene.

Interkommunalt planleggingsarbeid er også viktig. Interkommunalt samarbeid blir viktigere og viktigere. Kommunegrensene skli nå mer over i hverandre. Kommunene bygger seg mer sammen på flere felt. De utfordres nå med tanke på bolig, næringsutvikling og næringsareal, men også av hensynet til strategiske posisjoner. Interkommunalt samarbeid er derfor helt avgjørende for en framtidig og god arealutvikling hvor fellesinteresser og samhandling settes foran særinteressene. Interkommunalt samarbeid er også viktig i forholdet til de regionale planene, f.eks. hvor framtidig handel og næringsutvikling skal skje, samtidig som retningslinjene for kjøpesentrene, som jeg var litt inne på, begrunner dette.

I forbindelse med dette blir den regionale planleggingen viktigere og viktigere. Arealdisponeringen blir mer og mer grenseoverskridende, og man får fort interessenmotsetninger, som kan unngås ved god regional planlegging. Derfor er det med forundring vi registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet vil ta kampen om antall forvaltningsnivå inn i plan- og bygningsloven. Alternativet til regional planlegging er mer statlige planer, dersom man ikke ønsker reguleringer og samordninger. Dette er jo en holdning Fremskrittspartiet og Høyre for så vidt har inntatt. Da er det grunn til å stille seg spørsmålet: Er dette en samfunnsutvikling som vil tjene folk flest? Selvfølgelig ikke, etter vår oppfatning. Et uregulert samfunn gagnar først og fremst dem med sterke kapitalinteresser.

Til slutt vil jeg komme litt inn på energispørsmål, som også er berørt i plan- og bygningsloven.

Vi har vært opptatt av at viktige nasjonale oppgaver og ansvarsforhold som framkommer gjennom anlegg for overføring og fordeling av elektrisk energi med høy spenning, og som er underlagt konsesjon, unntas fra bestemmelsene i denne loven, med unntak av krav om kartgrunnlag m.m. og konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk, og likeledes at rørledninger i sjø for transport av petroleum fortsatt skal være unntatt fra bestemmelsene i den plan- og bygningsloven som vi behandler i dag.

På grunn av den debatt som har pågått om energi, vil jeg understreke at anlegg for produksjon av elektrisk energi fortsatt vil omfattes av planbestemmelsene i den nye plan- og bygningsloven. Men her presiserer komiteen at kommunene etter den nye loven ikke vil ha plikt til å regulere, men kan regulere anlegg for produksjon av elektrisk kraft dersom kommunen selv ønsker det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:14:11]: Jeg har lyst til å følge opp representanten der han avsluttet, for i Soria Moria-erklæringen står det:

«Et levende og desentralisert demokrati med bred deltakelse er grunnleggende for å møte samfunnsutfordringene.»

Når det gjelder energi, vet vi at den nye plan- og bygningsloven åpner for at kommunene skal få mindre å si for framtidige kraftutbygginger enn det de har i dag. Blir lokaldemokratiet hørt når vi åpner for at kommunene i mindre grad skal få påvirke om det skal bygges ut kraft lokalt? Veldig mange kommuner ønsker kraftutbygginger. Det ser vi eksempler på stadig vekk. Vefsna er ett eksempel, Stryn-vassdraget et annet. Men de blir stoppet av nasjonale myndigheter, og åpenbart er ikke kraftbalansen det viktige.

Det kommer også tilfeller som jeg frykter det blir flere av, slik som i Austevoll, der kommunen motsetter seg et kraftprosjekt. De vil gjerne ha mye vindkraft, men det er ett vindkraftprosjekt de motsetter seg. De får likevel tredd nedover hodet av NVE at det skal de ha. Synes representanten Nordtun dette representerer lokaldemokrati i praksis?

Tore Nordtun (A) [14:15:27]: Replikanten har avsluttet et poeng, og det har man drøftet ganske inngående. Men det er viktig her å ha et hovedblikk på de overordnede, nasjonale oppgavene når det gjelder ansvarsforholdene for de store føringene i vår energiproduksjon, og hvordan overføringene skal skje. Det kan synes som det er et motsetningsforhold, men jeg vil spesielt vise til det siste jeg sa: De har ikke plikt til å regulere, men de kan regulere anlegg for produksjon av elektrisk kraft dersom kommunen selv ønsker det. Det vil bli lagt betydelig vekt på det.

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:16:16]: Representanten Nordtun går langt i sin lovprising av loven. Han sier bl.a. at den er et redskap for folkevalgte. Det har han for så vidt helt rett i – hvis man ser på denne sal. Det er Stortinget og fylkeskommuner som får tilført makt på bekostning av kommunestyre og bystyrer.

Videre sier representanten Nordtun i sitt innlegg at dette er et riktig skritt i retning av å bekjempe klimaendringer. Denne loven vil ha liten betydning i forhold til klimaendringer.

Til slutt sier representanten Nordtun at det styrker lokaldemokratiske prosesser. Vel, det må i så fall igjen være prosessene her i salen, for hvis man ser på de lokaldemokratiske prosessene, blir de nå enda mindre verdt og i mye større grad overstyrt og overprøvd av både fylkespolitikere, fylkesmenn og oss stortingspolitikere.

Tore Nordtun (A) [14:17:14]: Det er vel sjelden vi har hatt noen lov til behandling her i denne sal som er så gjennomsyret av lokaldemokratiet og innspill fra lokaldemokratiet.

Bare se på det jeg sa når det gjaldt kjøpesenterutviklingen, og hva jeg sa når det gjaldt fylkesdelplaner og re-

gionvise planer. Det er nettopp her innspillene kommer. Da jeg begrunnet bl.a. vår holdning til kjøpesentrene, var det ut fra en større tenkning når det gjaldt regionene, nettopp å sentralisere dem for å legge til rette for kollektivtrafikk framfor privatbilisme, og organisere det etter hvor folk bor og arbeider. Det er nettopp dette vi nå ser i en sammenheng, for å legge kommunale planer, for å møte våre store utfordringer når det gjelder miljøet. Denne loven er et mye bedre redskap enn det vi har hatt tidligere. Det er presisert i paragraf etter paragraf. Jeg er stolt av denne loven.

Bjørg Tørrsdal (KrF) [14:18:18]: Kristelig Folkeparti er opptatt av universell utforming. Det var også representanten Tore Nordtun i sitt innlegg. Han pekte på at her kommer det på plass i loven når det gjelder nye bygg og anlegg. Det er bra.

Så har en samlet opposisjon sagt i en merknad at det er viktig at det ikke bare gjelder nye bygg og anlegg. Det vil ta veldig lang tid dersom en skal vente til en har fått fornyet hele bygningsmassen og alle anlegg. Det er viktig at en også får på plass universell utforming også for eksisterende bygg og anlegg. En samlet opposisjon har sagt at det er viktig at en får dette med i kommende budsjetter.

Nå har ikke regjeringspartiene gått inn i den merknaden. Jeg håper at det ikke betyr at de er imot at en må fokusere spesielt på dette i budsjettene framover. Kan representanten Nordtun bekrefte at en ønsker en slik prioritering i budsjettene framover?

Tore Nordtun (A) [14:19:08]: Det har nå vært makt-påliggende, etter så mange år og diskusjoner, å få på plass universell utforming. Det har vært mange ord uten handling, og man har ikke fått satt det ut i praksis. Nå kommer vi via lovverket og pålegger universell utforming.

Jeg er klar over de problemstillingene som replikanten reiser når det gjelder nye bygg kontra gamle bygg. Dessverre har vi ikke fått det til i de nye byggene. Dette er også et lovmessig skikkelig godt signal om at man må rydde opp i fortiden man har på dette området. Det er mange av de gamle byggene som også vil stå i fremtiden, selvfølgelig, etter at denne loven er vedtatt. Jeg får inderlig håpe at vi også kan ta grep i budsjettbehandlingen på dette området.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Tord Lien (FrP) [14:20:20]: La meg begynne med å takke både saksordføreren og statsråden for den ryddigheten som er vist, og den bistanden som er ytt komiteen i forbindelse med denne saken. Den har vært forbilledlig, og man kan slå fast at andre departementer nok har mye å lære av denne prosessen.

Den loven vi behandler i dag, handler om hvordan norske arealer skal forvaltes. At det var behov for en opprydding i de lovene som gjaldt før, og spesielt plan- og bygningsloven, er det bred politisk enighet om. At det er behov for et klart regelverk for hvordan norske arealer skal forvaltes, er det bred politisk enighet om. At staten må ha siste ordet i noen få tilfeller, er det også enighet om.

Men den største konfliktlinjen i denne saken handler om kommunenes rett til å forvalte egne arealer. Fremskrittspartiet ønsker å styrke denne retten, mens regjeringspartiene ønsker å svekke kommunenes rett til å forvalte egne arealer.

Arealforvaltning er for mange kommunestyre en sentral del av den politiske virksomheten, og ikke minst et viktig virkemiddel for næringsutvikling. God lokal arealforvaltning og tilrettelegging for boligbygging og hyttebygging er også et virkemiddel for å opprettholde og øke bosettingen i mange kommuner i landet. En reduksjon av kommunenes rett til å forvalte egne arealer vil medføre mindre interesse særlig for dette politikkområdet, men også for lokalpolitikk som sådan. I en tid da interessen for politikk er fallende, burde det ikke være i Stortingets interesse å bidra til at det å drive med lokalpolitikk bare skal handle om hvilke tjenester det skal kuttes i. Det burde også handle om utvikling og vitalisering av lokalsamfunnene.

Fremskrittspartiet vil i dag fremme en rekke forslag som vil styrke lokaldemokratiet. Dette gjør vi fordi vi mener at vettet er likt fordelt i hele landet, og fordi vi mener at når det gjelder forvaltning av arealer i Tønsberg, i Austevoll, på Frøya, i Namdalen, på Senja og i Lom, er det ikke politikkerne i Oslo og byråkratene i Trondheim som er best egnet til å forvalte disse. Fremskrittspartiet mener tvert om at disse arealene best forvaltes av lokalpolitikere og grunneiere i fellesskap.

Så er det bare å registrere at Fremskrittspartiet står delvis alene, delvis sammen med Høyre, på dette standpunktet. Senterpartiet mener tydeligvis ikke lenger at vettet er likt fordelt i hele landet, og har sluttet seg til sine tradisjonelt sentralmaktorienterte regjeringskollegaer, tilsynelatende uten kamp. At sosialistene ønsker å styrke statsmakten mot grunneierne og lokaldemokratiet, er ingen nyhet, men at Senterpartiet uten å tilkjenne noen som helst form for motstand går med på dette, er svært skuffende.

Et klart eksempel på denne frarøvelsen av lokal selvbestemmelse er at regjeringspartiene går inn for å frata kommunene planmyndighet ved vindmølleutbygginger. Det er ikke vanskelig å forstå at større vannkraftutbygginger som har stor nasjonal betydning for forsyningssikkerhet, og ofte får konsekvenser for elver som løper gjennom flere kommuner, må omfattes av statlig arealplanlegging. Men å åpne for å tvinge kommunene til å akseptere vindmølleutbygging er et utidig angrep mot lokaldemokratiet, og det kan ikke forsvares med at nasjonale interesser tilsier utbygging. Det forsøker jo faktisk heller ikke Regjeringen og stortingsflertallet seg på, i og med at forslaget som i dag dessverre kommer til å bli vedtatt, ikke inneholder en begrensning om at viktige nasjonale interesser må ligge til grunn for slik vindmølleutbygging. Dette står fullstendig i motsetning til det representanten Nordtun gir uttrykk for. Vindmøller vil aldri kunne gi et signifikant bidrag til en regions forsyningssikkerhet, i og med at de ikke produserer kraft i mer enn ca. en tredjedel av tiden.

Strandsonen er det andre og minst like graverende eksemplet. Strandsonen representerer for mange kommuner de viktigste arealene både for næringsutvikling og for bosetting. I Senterpartiets program står det at lokal selvrå-

derett skal være det bærende prinsippet i forvaltningen av strandsonen. Forslaget som dessverre ser ut til å bli vedtatt i dag, innebærer at det skal være et byggeforbud i hele strandsonen, langs havet og i vassdragene. Så åpnes det riktignok for en – dog meget skjerpet – dispensasjonsadgang fra dette forbudet. Hvis man ser det i sammenheng med flertallets forslag om regionale planer, betyr det at lokalpolitikere i Hol eller Hurum i fremtiden må ha godkjenning fra byråkrater hos fylkesmannen i Drammen, fra politikerne i fylkeskommunen i Drammen, fra byråkraterne i Direktoratet for naturforvaltning i Trondheim og fra miljøvernministeren i Oslo før de kan forvente å få godkjent en eventuell utbygging i strandsonen. Hvordan dette kan tolkes som at lokal selvråderett skal være det bærende prinsippet i forvaltningen av strandsonen, som Senterpartiet har gått til valg på, forstår jeg ikke, men jeg gleder meg til å høre Senterpartiets talsmann forklare det senere i debatten.

Motorferdsel er et annet tema som det burde vært lagt langt mer vekt på i arbeidet med denne loven. Strengt tatt har vi ikke bruk for en egen motorferdsellov. Plan- og bygningslovens plandel ville ha vært et utmerket virkemiddel for å regulere motorferdsel i utmark og hjemle de nødvendige forskrifter for slik ferdsel. Jeg legger da til grunn det syn at kommunene burde fått utvidet rett til å forvalte motorferdsel i utmark, herunder hvor det skal være lov å kjøre, og for hvilke formål man skal tillate kjøring. Det har jo vært varslet fra regjeringshold at et nytt forslag til motorferdsellov skulle legges fram før sommerferien, men jeg noterer meg at de siste signalene fra Regjeringen indikerer at et slikt forslag ikke vil bli lagt fram før sommeren. Senterungdommens tidligere generalsekretær har sagt at dette ikke blir lagt fram før stortingsvalget i 2009. Det tror jeg etter hvert begynner å stemme. Det er svært skuffende, all den tid signalene fra flere toneangivende posisjonspolitikere – parlamentarisk leder både i Senterpartiet og i SV samt statsråd Helga Pedersen og stortingsrepresentant Torny Pedersen, begge fra Arbeiderpartiet – klart har indikert at kjøring med rekreasjon som formål skal tillates, og at motorferdsel skal forvaltes i medhold av plan- og bygningsloven. Etter min mening ville det da ha vært naturlig om Stortinget behandlet begge sakene samtidig, slik at de kunne ses i sammenheng. Når dette ikke har skjedd, og saken er utsatt, vil jeg tolke det slik at denne saken ikke er så klar som enkelte av posisjonens fremste talsmenn har gitt uttrykk for. Fremskrittspartiet har i alle fall forsøkt å gi uttrykk for at størst mulig del av forvaltningen av motorferdsel i utmark bør utøves av kommunene og i medhold av denne loven.

Så foreslår Regjeringen også noe fornuftig i denne loven. En skjerping av prosedyrene for private planforslag er positivt. Særlig er kravet om tidligst mulig dialog med potensielt berørte interessenter meget fornuftig. Det er åpenbart at dette vil medføre en økt kostnad for private utbyggere, men denne skjerpingen sikrer at alle reguleringsplaner får den samme grundige behandling. Da blir det imidlertid noe merkelig at man samtidig ønsker å svekke de private planers rettsstilling. En lovfesting av at arealer hvor regulerte tiltak ikke er bygd innen fem år, må

gjennomgå ny regulering dersom tiltaket er regulert med utgangspunkt i privat planforslag, er meningsløst. Regjeringen sidestiller på den ene side prosessen fram mot endelig planbehandling for offentlige og private planforslag. På den annen side svekker man de planene som i utgangspunktet har vært private planforslags rettsstilling. I dag bygges mange boligprosjekter, særlig ute i distriktene, ut over tid. Ved salg av de første boligene i et felt legges infrastrukturkostnaden for hele feltet til grunn for kostnadsberegningen for de enkelte enhetene. Dersom utbyggere i fremtiden må kalkulere inn en mulighet for at de tiltakene som ikke er bygd innen fem år, kan risikere ikke å bli bygd, vil kostnadene for de enkelte enhetene nødvendigvis øke. Nok en gang rammes distriktene hardest, fordi det er der muligheten for å gjennomføre større utbygginger i en smell er minst.

Loven innfører også et nytt fenomen i norsk forvaltning – lovfesting er i hvert fall et nytt fenomen. De såkalte hensynssonene åpner for en lang rekke statlige overstyringer, som bare må nevnes helt kort. For eksempel vil den kunngjorte kjøpesenterforskriften fra regjeringshold diktere hvilke kjøpesentre som kan bygges hvor. Verre eksempel på statlig styringskåthet skal man vel lete lenge etter. Her går altså stortingsflertallet inn for at Miljøverndepartementet skal avgjøre hvor kommunene skal få lov å tillate bygging av kjøpesentre. Ser man dette i sammenheng med at det samtidig er signalisert at den forskriftshjemmelen Regjeringen i dag får til å pålegge kommunene et maksimalt antall parkeringsplasser i sentrumsområdene, blir jo komedien komplett. Kundene skal ikke få handle på kjøpesentre utenfor tettstedene, men de skal heller ikke få ha med seg bilen inn i tettstedene. Hvordan detaljhandel for småbarnsfamilier og folk med bevegelseshemming i fremtiden skal foregå, er for meg et stort under. Uansett er kjøpesenterforbudet og parkeringsbegrensningene nok et eksempel på utidig statlig overstyring av lokaldemokratiet. Det illustrerer også at Regjeringen ikke tar inn over seg at Norge er et langstrakt land, og at deler av landet har en slik geografisk og demografisk struktur at kjøpesentre utenfor tettstedene er en viktig og nødvendig del av servicetilbudet i mange regioner.

Regjeringen går også langt i å foreslå en etnisk dimensjon i arealforvaltningen i halve Norge. Fremskrittspartiet har stor forståelse for at all tradisjonell næringsutøvelse har krav på å bli hørt i areal- og plansaker. Men når Regjeringen foreslår å gi Sametinget innsigelser i alle plansaker – fra Hedmark i sør til Kirkenes i nord – som Sametinget mener er av betydning for samisk kultur og næringsutøvelse, er det å gå altfor langt. Det er derfor gledelig at komiteflertallet kraftig innskjerper at

«Sametingets innsigelsesrett etter lovens bestemmelser kun kan komme til anvendelse der dette er av vesentlig og direkte betydning for samisk kultur eller samisk næringsutøvelse».

Fremskrittspartiet er som sagt glad for denne innstramningen, men mener at vern av samiske kulturminner er ivaretatt av kulturminneloven, og at reindriften godt kunne bli likestilt med andre arealkrevende, tradisjonelle næringer. Regjeringens tilnærming innebærer at man i mange

tilfeller i praksis må ha godkjenning fra sitt eget kommunestyre, sin egen regionale myndighet, byråkratene i Trondheim, statsråden i Oslo og, president, fra Sametinget i Karasjok, også i Engerdal i Hedmark!

At dette kan ta motet fra enhver utbygger, er ikke vanskelig å forstå. Et eksempel på hvordan dette allerede fungerer, finner vi i Troms Folkeblad den 15. mai, hvor det framkommer at en utbygger ikke får forvalte sin egen innmark fritt, til tross for at det i manns minne ikke har vært kalving på mannens grunn. Det framkommer også i saken at mannen som ønsker å gjennomføre tiltaket, regner med at dersom alle instanser er positive, vil det ta tre år før endelig godkjenning av tiltaket vil foreligge. Dette mener Fremskrittspartiet er sterkt urimelig.

Jeg vil avslutte med å si at Fremskrittspartiet går til valg på og tilkjennegir klart og tydelig i dag at vettet er likt fordelt i hele landet. Det er ikke overraskende at Arbeiderpartiet og SV stiller seg i spissen for en kamp for å styrke sentralmakten mot lokaldemokratiet. Det er disse to partiene tuftet på. Men at Senterpartiet i dag kan bidra til at denne loven blir vedtatt som den foreligger, er for meg et stort under. Jeg noterer meg at det er til dels Høyre og Fremskrittspartiet som i dag slåss for lokaldemokratiet, slåss for at Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets lokalpolitikere ute i det norske land også i framtiden skal forvalte de arealene de er satt til å forvalte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torny Pedersen (A) [14:32:10]: Her var det mange forunderlige ting, men jeg skal ta fatt i én. Fremskrittspartiet har tatt til seg slagordet «For folk flest». Dette er i seg selv ganske utrolig, da partiet på de aller fleste punkter innehar en politikk for de få og de velbemidlede. Jeg er derfor ikke forundret når nettopp dette partiet stiller seg i spissen for at tilgangen til attraktive strandsoner skal være for de få og ikke for de mange, under dekke av det lokale selvstyret. Men vi ser i praksis at dette ikke fungerer, og spesielt ser vi det i fremskrittspartistyrte kommuner.

«Strandsonen krymper,» står det å lese i Aftenposten i dag. Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet er da: Er Fremskrittspartiets talsmann i dag enig i at slagordet «For folk flest» ikke er helt passende?

Tord Lien (FrP) [14:33:25]: Jeg kunne ha nøydt meg med å svare nei, for det mener jeg ikke.

Nå er det sånn – og det beklager jeg veldig sterkt – at de fleste kommunene i Norge, også langs kysten, er styrt av arbeiderpartiordførere, så når strandsonen forsvinner, er det vel neppe bare Fremskrittspartiets feil.

Så vil jeg peke på at det helt åpenbart i en del områder av landet er viktig å ivareta friluftarealene, arealer som tradisjonelt er brukt til friluftsliv – noe vi også ivaretar – men å legge til grunn et forbud mot bygging i strandsonen overalt, det er jeg ikke med på. Jeg kjenner kystområdene fra Trøndelag og nordover veldig godt. Jeg vet at i mange av disse områdene vil utbygging føre til at de blir mer tilgjengelige, og jeg vet at i mange av disse områdene er det veldig god plass både til friluftsliv og til utbygging

uten at det ene må vike for det andre. Derfor er jeg ikke med på at man har behov for et totalforbud mot bygging i strandsonen.

Björg Tørresdal (KrF) [14:34:30]: Først vil jeg tillate meg en kommentar. Når representanten sier i sitt innlegg at reindrift må bli en vanlig næring, kan representanten umulig ha forstått hva reindrift handler om. Men det er en kommentar, så til mitt spørsmål.

Da jeg leste igjennom denne innstillingen – jeg sitter ikke i komiteen – merket jeg meg alle de gangene det står i komitemerknadene at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker seg to forvaltningsnivå. Og da jeg leste igjennom den, tenkte jeg at akkurat en sånn planleggingslov er en begrunnelse for at det nettopp er tre forvaltningsnivå vi trenger her i landet. For det er helt rett at vettet er likt fordelt. Det er ikke sånn at alt skal planlegges i Oslo. Det er sånn at det er mange fornuftige grunner til å ha tre forvaltningsnivå, bl.a. når det gjelder arealplanlegging. Ser ikke representanten at sånne spørsmål som hvor en skal bygge ut, og hvordan en skal forvalte areal, er det veldig fornuftig at flere kommuner i en region har en folkevalgt styring på?

Tord Lien (FrP) [14:35:40]: Når man representerer reindriftsfylket Sør-Trøndelag, er det litt artig å bli satt på plass om reindrift av en representant fra Rogaland. Det noterer jeg meg bare, så skal jeg heller jobbe med å sette meg inn i den saken.

To forvaltningsnivå er helt åpenbart løsningen. Det Kristelig Folkeparti og Regjeringen i dag går inn for, er jo å styrke rettsstillingen til fylkesplanene, noe som gjør at lokalpolitikkerne, som allerede må forholde seg til fylkesmannen og til statsråd Solheim, i framtiden må forholde seg til fylkesmannen, fylkeskommunen og statsråd Solheim. Det tror ikke jeg er heldig. Det som er løsningen på utfordringene med regional arealplanlegging, er helt åpenbart frivillig interkommunalt plansamarbeid, og det er helt åpenbart først og fremst større kommuner.

Erling Sande (Sp) [14:36:38]: Det er i alle fall som senterpartist vanskeleg ikkje å bli rørt når ein høyrer Framstegspartiets plutslege og så intense forsvar for lokaldemokratiet og lokale prosessar. Det gleder meg.

Men eg har lyst til å utfordre representanten Lien på éi sak. I innstillinga seier jo også Framstegspartiet at ved visse openberre og viktige nasjonale interesseprosjekt, som kraftframføring, bygging av større kraftproduksjon, osv., er det naturleg at kommunane ikkje har noko veto, eller at dei nasjonale interessene går fyrst. Kva er argumentasjonen for dette? Viss det lokale sjølvstyret er så suverent, kvifor skal dei ikkje då òg ha makta til å seie nei, dette ynskjer vi ikkje? Det var berre den argumentasjonen eg kunne tenkje meg å høyre.

Presidenten: Før representanten Lien skal svare, vil presidenten minne om at det enno ikkje er fremma noko forslag, og presidenten antek at hr. Lien har tenkt å gjere det.

Tord Lien (FrP) [14:37:50]: Presidenten har i sin visdom som alltid rett, og jeg tar opp de forslagene hvor Fremskrittspartiet er forslagsstiller eller medforslagsstiller. Og så svarer jeg på spørsmålet.

Det er åpenbart, som jeg også sa i mitt innlegg, at det i få eksempler hvor det er viktige nasjonale interesser som taler for det, f.eks. at man må framføre kraft fra Hordaland til Nordmøre, eller at man må bygge større infrastruktur, er riktig at staten har muligheten til å gjøre disse tingene. Men vi legger altså til grunn i alle våre forslag at det skal foreligge viktige nasjonale interesser før staten kan gå til inngrep.

Når representanten Sande i dag støtter at man tar ut produksjon av elektrisk kraft fra plan- og bygningsloven og flytter det, fjerner også representanten Sande kravet om at det skal ligge viktige nasjonale interesser til grunn for slik vindmølletvang f.eks. Det er forskjellen på Fremskrittspartiet og Senterpartiet i denne saken.

Presidenten: Under tvil vil presidenten leggje godviljen til, og tolkar det slik at representanten Tord Lien har teke opp dei forslaga han refererte til.

Replikkordskiftet er over.

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:39:16]: Regjeringens forslag til ny plan- og bygningslov svekker det lokale selvstyret og dermed også muligheten til å skape lokal aktivitet og utvikling. Høyre mener at Regjeringens forslag til ny planlov er et alvorlig inngrep i både lokaldemokratiet og den private eiendomsretten. Høyre har tillit til at innbyggerne i det enkelte lokalsamfunn er i stand til å fatte beslutninger som vil gi det beste utgangspunktet for et godt liv for både seg og sine. Når beslutninger fattes nærmest den det angår, vil løsningene tilpasses det enkelte lokalsamfunn og enkeltmennesket på beste måte.

Det er store variasjoner mellom kommuner. Kommunene vil derfor velge ulike løsninger for å dekke ulike behov. Mangfold er ikke en trussel, men skaper utvikling og framgang. Kommunene må settes i stand til å løse sine oppgaver. Det må derfor stimuleres til vekst og tiltak som motiverer kommunene til å skape verdier og generere egne inntekter, og som også bidrar til at den enkelte kommune i størst mulig grad kan leve av sine egne skatteinntekter.

Dessverre gjør Regjeringen det stikk motsatte. Kommunene gjøres likere ved at skatteandelen blir mindre og overføringene større, samtidig som den lokale andelen av selskapsskatten fjernes. Det siste er en katastrofe for lokal næringsutvikling. Denne politikken har vært forsøkt også tidligere uten hell. Med en framtidsrettet politikk ville man ha økt den lokale andelen av selskapsskatten og ikke fjernet den. Grunnen til at jeg trekker dette inn, er at det er flere eksempler bare fra den seneste tiden på at Stortinget gjennom sitt flertall har gjort vedtak som har gått på bekostning av det lokale selvstyret.

Høyre er sterkt uenig i innstramningene i dispensasjonsadgangen knyttet til byggeforbudet i strandsonen. Store deler av landet vil med denne lovendringen i praksis miste adgangen helt. Høyre mener tvert imot at byggeforbudet i hundremetersbeltet langs sjøen må ta høyde

for lokale variasjoner, det gjelder også byggeforbud ved vann og vassdrag. La meg ta et lite eksempel fra Kvinesdal. Det er ikke mange år siden at i realiteten hele kommunen ville ha vært vernet dersom man hadde fulgt Regjeringens framlegg. Et annet fristende eksempel er Flekkerøya i Kristiansand kommune, hvor selvfølgelig det livet som nå finnes i strandsonen, er med på å øke attraktiviteten til øya og ikke svekke den.

Selvsagt skal man bevare så sant det er ønskelig med tanke på allemannsretten, de fantastiske arealer som i dag står uberørt. Men det må være opp til det lokale selvstyret selv å bestemme.

I Høyre mener vi at Regjeringen ikke har tiltro til lokale organ, og dermed gis man også mindre innflytelse i egen kommune. Statlige organ ser vi styrkes, samtidig som Regjeringen fratrar lokale folkevalgte innflytelse. Lovlige vedtak fattes i landets kommunestyre, men de vil i økende grad settes til side ved at dette lovverket nå strammes inn.

Kommunene må ha avgjørende innflytelse på arealdisponering. Høyre er sterkt uenig med Regjeringen i at regionale planer skal være juridisk bindende for kommunene. Det svekker demokratiet, og det overfører makt til byråkrater hos de ulike fylkesmennene og til det fullstendig unødvendige nivået fylkeskommunen.

I dag er det slik at fylkesmannen og i praksis hans miljøvernavdeling ikke bare fungerer som godkjenningmyndighet, men også legger premisser for utviklingen i kommunene ved aktivt å delta i og påvirke selve planprosessen. Denne detaljstyringen har aldri vært Stortingets hensikt. Videre må fylkesmannens oppgaver begrenses til å føre tilsyn og foreta lovlighetskontroll. Fylkesmennenes innsigelsesrett må begrenses i størst mulig grad. Jeg kan ikke forstå at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet på den ene siden snakker pent om det lokale selvstyret, mens de på den andre siden er med på å øke fylkesmennenes makt. Dette er dessverre bare grelle eksempler på forskjellen mellom retorikk og handling.

De rikspolitiske bestemmelsene om kjøpesentre betyr at etablering eller utvidelse av kjøpesentre bare kan skje i samsvar med godkjente fylkesplaner eller fylkesdelplaner med retningslinjer for lokalisering av varehandel og andre servicefunksjoner. Når disse planene blir juridisk bindende, blir det et generelt forbud mot etablering i strid med planene. Videre vil det for områder som ikke omfattes av godkjent plan, ikke være tillatt å etablere kjøpesentre med over 3 000 m² bruksareal eller å utvide eksisterende slik at det samlede bruksarealet overskrider denne grensen. Dette forbudet vil også gjelde dersom en godkjent fylkesplan eller fylkesdelplan blir helt eller delvis opphevet. Forbudet skal gjelde både dagligvarehandel og faghandel, inklusiv salg av plasskrevende varer.

Høyre er positiv til målsettingen om å styrke by- og tettstedsentre samt å legge til rette for miljøvennlig transportvalg, men en statlig eller fylkeskommunal begrensning på etablering eller utvidelse av kjøpesentre er ikke veien å gå for å nå en slik målsetting. Undersøkelser fra bl.a. Sverige viser at selv med mange etableringer av kjøpesentre utenfor bysentrene, har likevel bysentrene opplevd

økt handel. Familier er ofte avhengige av bil for å kunne transportere varene hjem ved innkjøp, og spesielt i større volum. Mange foretrekker derfor å gjøre storhandel av alt på ett sted i store kjøpesentre. Det gir samlet sett mindre bilbruk enn når man må kjøre til flere steder for å handle. De nye «Solheim-sentrene», med en grense på 3 000 m², vil føre til at en vil få spredte etableringer rett under grensen, og dermed vil det bli vanskeligere å finne fram til f.eks. gode kollektivløsninger. Det betyr økt bilbruk og mer forurensning, og jeg antar at det er stikk i strid med statsrådets intensjoner. Jeg vil også legge til at kjøpesentrene utenfor de store byene fungerer som et godt priskorrektiv, noe som i aller høyeste grad kommer forbrukerne til gode.

Hele denne saken handler om lokaldemokratiet og respekt for lokaldemokratiet. Høyre mener at kommunene er de rette til å legge til rette for og planlegge en bærekraftig arealbruk innenfor sitt område. Dette gjelder også for etablering av kjøpesentre kontra annen bruk av arealene. Det er kommunene selv som innehar den beste kunnskapen om hva som er hensiktsmessig etablering av kjøpesentre innenfor sine kommunegrenser. Høyre går derfor imot statlige eller fylkeskommunale begrensninger på etablering eller utvidelse av kjøpesentre.

La meg avslutningsvis henlede oppmerksomheten på Dokument nr. 8:4 for 2006-2007, som er et representantforslag fra representantene Erna Solberg, Gunnar Gundersen, Kari Lise Holmberg, Bent Høie, Ivar Kristiansen og meg selv, hvor det ble foreslått at konsesjonsmyndighet for alle kraftverk opptil 1 MW delegeres til den enkelte kommune. Om dette forslaget hadde blitt vedtatt, ville all myndighet blitt samlet hos den enkelte kommune når det gjaldt vannkraft med en installert effekt under 1 MW. Et slikt forslag ville ha gitt høyere utbyggingstakt for fornybar energi og styrket det lokale selvstyret. At regjeringspartiene stemte ned forslaget, framstår som et klart brudd på egne løfter, men listen over brutte løfter har allerede blitt veldig, veldig lang.

La meg helt avslutningsvis ta opp forslagene nr. 4–6, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, forslag nr. 7, fra Høyre og Venstre, og forslag nr. 8, fra Høyre.

Presidenten: Representanten Peter Skovholt Gitmark har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A) [14:48:14]: Når jeg hører representanten Skovholt Gitmark, må jeg ta opp et litt overordnet spørsmål. Det er altså slik at den nye plan- og bygningsloven skal bli enklere å forstå og enklere å bruke – det er vi enige om. Men så hører jeg hva Skovholt Gitmark sier i sitt innlegg her, og det som også er sagt i merknadene, om at en «må ha en utbredt anledning til å bruke skjønn». Dette gjør ikke loven enklere, og heller ikke mer konsistent.

Hvordan ser Høyre for seg at en skal ivareta omforrente nasjonale føringer på miljøområdet, på energiområdet, dersom Høyre vil uthule lovens både intensjon og bokstav?

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:49:14]: Det å få en enkel plan- og bygningslov er svært viktig og burde ha vært overordnet for oss alle. Dessverre ser vi at enkelheten fra Regjeringens side er at vi skal få ett statlig regelverk med minst mulig bruk av lokalt skjønn. Det mener Høyre vil føre til en dårligere lov totalt sett. La meg bare si at ulike kommuner har ulike behov, og hvis vi skal ønske at landet tas i bruk, må vi også innse at kommunepolitikere er de som er nærmest egen kommune, egne innbyggere, og vil fatte vedtak som er best for den enkelte innbygger.

Jeg vil også si til representanten at det i denne loven burde vært en mye klarere holdning til at det skal være en ja-lov. Det burde ligge til grunn at i utbyggingssøknader og byggesøknader skal svaret være ja dersom det ikke finnes gode anledninger til å si nei. Motstykket er i realiteten slik som Arbeiderpartiet og de andre samarbeidspartnerne legger opp til, at loven sier nei, men det skal være gode grunner for ja.

Tord Lien (FrP) [14:50:26]: Det er ikke overraskende: For det første er jeg veldig enig i mye av det representanten Skovholt Gitmark sa, og også i det hans parti står for i innstillingen, kanskje fordi vi står sammen om det meste.

Men Skovholt Gitmark snakker altså om det lokale selvstyret. Det holder han veldig høyt, også i forvaltningen av strandsonen. Da finner jeg det noe paradoksalt at Høyre allikevel går inn for å opprettholde et byggeforbud i strandsonen. Man ønsker å basere utviklingen av strandsonen på en dispensasjonsadgang. Da blir jo det lokale selvstyret et unntak fra loven og ikke regelen i loven.

Hvordan forklarer representanten Skovholt Gitmark at Høyre mener at det lokale selvstyret skal forvalte strandsonen, men allikevel skal man lovfeste et forbud mot bygging i strandsonen? Det synes jeg Høyre skylder velgerne sine en forklaring på.

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:51:27]: Jeg er glad for at Høyre og Fremskrittspartiet står sammen om det aller meste i innstillingen, både når det gjelder de enkelte lokale behov for å skape mest mulig grad av positivitet knyttet til plan- og byggesaksbehandling, og ikke minst i respekten for lokaldemokratiet. For Høyres vedkommende er det viktig at man slår fast at det også er Stortingets ansvar å legge til rette for, spesielt innenfor miljøfeltet, en rekke viktige nasjonale, overordnede målsettinger. En av dem er selvfølgelig at vi skal ha en strandsone som ved allemannsretten er til glede for allmennheten. Det betyr ikke at alle områder i strandsonen skal vernes. Vi mener at staten bør legge til rette for det generelle forbudet, slik som vi også gjør, men at kommunene skal ha en dispensasjonsadgang, slik at enkeltområder kan bygges ut dersom det ikke går på bekostning av allemannsretten eller særskilt viktige områder for allemannsretten.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:52:38]: I replikkordskiftet med representanten Nordtun i stad sa representanten Gitmark at denne loven ikke har noen betydning for å bekjempe klimaendringer. Jeg trodde et øyeblikk at

jeg hørte feil, men jeg hørte nok rett. Da lurer jeg på om representanten i det hele tatt har lest det lovforslaget som vi har til behandling. Jeg kan jo nevne i fleng hva som ligger av klimaimplikasjoner i det vi i dag vedtar.

For det første skal det nå for første gang tas klimahensyn i planleggingen i kommunene. Kommunene skal utarbeide lokale klima- og energiplaner. De får mulighet til å legge begrensninger på parkering i byer og tettsteder. De får mulighet til å bestemme at kollektivtrafikken skal få bedre tilgjengelighet enn biltrafikken. De får makt til å stille krav om fleksible og miljøvennlige energiløsninger i nye bygg. Fylkene får også mulighet til å bidra til at man blir mindre avhengig av bil. Da lurer jeg på: Når transport utgjør en så viktig andel av klimagassutslippene, og når også utslipp fra stasjonær forbrenning utgjør en stor andel, har ikke dette betydning for klimaet?

Peter Skovholt Gitmark (H) [14:53:43]: Det har representanten selvfølgelig rett i. Det var nok et snev av overivrighet overfor representanten Nordtun. Hans lovpriking av loven totalt sett gjorde at vi begge to fikk et skjevt blikk på loven.

Vi står selvfølgelig sammen om de punktene representanten Inga Marte Thorkildsen tar opp når det gjelder viktigheten av bl.a. å begrense transport, men vi er uenige når det gjelder bl.a. kjøpesentre. Det er viktig at vi har et statlig regelverk også for byggesaksbehandling som legger til rette for positive endringer i klimaet – altså mindre klimautslipp. Det gjør loven i noen grad, men det er i stor grad andre lover som er langt viktigere for akkurat det. Det var det jeg ønsket å få fram i replikkordskiftet med representanten Nordtun.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [14:54:47]: I dag våkna jeg til nyheten om at det er internasjonal enighet om forbud mot klasevåpen, og deretter fulgte det to viktige debatter i Stortinget, en om kvinner og utvikling og en om verdens matvarekrise. Det kan synes noe traurig og trøtt å skulle debattere ny plandel i plan- og bygningsloven, men det er verken trøtt eller traurig. Det er tvert imot kjempeviktig.

Plan- og bygningsloven er avgjørende for viktige sider ved våre liv, f.eks. klimaspørsmål, miljø og friluftsliv, barn og unges oppvekstmiljø, næringsutvikling, urfolksspørsmål, utvikling av tettsteder og bomiljøer lokalt, kriminalitetsforebygging – akkurat det er jeg ekstra glad for at er kommet inn som tema i loven. Det er noe jeg har jobba for gjennom flere år, etter å ha siddet i justiskomiteen i forrige periode – videre folkehelse, samfunnsikkerhet og ikke minst funksjonshemmedes mulighet til deltakelse på lik linje med funksjonsfriske.

Jeg vil imidlertid konsentrere meg om to forhold siden jeg bare har 5 minutter: klima og miljø og friluftsliv, nærmere bestemt tilgangen til strandsonen for folk flest.

For første gang skal vi nå lovfeste at det skal tas klimahensyn i planleggingen. Kommunene får, som jeg har sagt før, gjennom klima- og energiplaner mulighet til å gjennomføre bl.a. det klimaforliket alle unntatt Fremskritt-

partiet står bak. Fylkene vil få mulighet til å sikre at boliger, handel og arbeidsplasser legges slik at avhengigheten av bil blir mindre. Loven forenkler kommunenes mulighet til å legge restriksjoner på parkering i byer og tettsteder, og det blir enklere for kommunene å legge premisse- ne når man skal velge traseer for veier og kollektivnett. Konkret betyr dette faktisk at kommunene enklere kan bestemme at kollektivtrafikken skal få bedre tilgjengelighet enn biltrafikken – temmelig radikalt altså.

I mange områder vil summen av utbygginga i flere kommuner bestemme konsekvensene for transport og klimautslipp. Fylkene får derfor et nytt virkemiddel til å sikre et bærekraftig utbyggingsmønster. En regional plan kan nå få juridisk virkning for kommuner og private. Det er en regional planbestemmelse. Det gjør at planer for store virksomheter eller boligområder i strid med slike planer kan stoppes. En slik bestemmelse kan også brukes til f.eks. å sikre store friluftsområder og jordvern. For byområdene kan denne bestemmelsen bidra til å redusere utslippene fra transport betydelig ved å bygge tettere innenfor byggesonen og lokalisere boliger, handel og andre virksomheter nær traseer og knutepunkt i kollektivsystemet.

Et annet viktig klima- og demokratiltak i denne loven er at kommunene nå vil få makt til å stille krav om fleksible og miljøvennlige energiløsninger i forbindelse med ny utbygging. Det vi si at kommunen kan kreve at det legges til rette for vannbåren varme.

Vi har mange eksempler på at kommuner og fylker har vært frustrerte fordi de har vært henvist nærmest til tilskuerplass når viktige avgjørelser som berører deres lokale utvikling og bidrag til f.eks. klimagassutslipp, blir tatt. Eksempler dreier seg om store bygg med oppvarming basert på oljefyring eller nye veipakker uten tilrettelegging for kollektivtrafikk eller syklende og gående.

Et annet viktig tema i denne loven handler om allmennhetens tilgang til noen av de flotteste og viktigste områdene våre, nemlig strandsonen. Som vestfolding har jeg i mange år fulgt utviklinga når det gjelder akkurat dette. Fylkesmannen i Vestfold konkluderer med at det til tross for byggeforbudet har vært stor byggeaktivitet langs Oslofjorden. Summen av mange små tiltak gir over tid en uakseptabel virkning, sier de. Antall dispensasjonssaker i strandsonen som er sendt til Fylkesmannens miljøvern-avdeling til uttalelse, har økt ganske kraftig de seinere åra. Det skyldes, ifølge fylkesmannen i Vestfold, dels at antall søknader har økt, men også at kommunene er mer positive til dispensasjoner.

På samme måte har antallet dispensasjoner som Fylkesmannens miljøvern-avdeling har påklaga, økt de seinere åra. Da komiteen var på befaring langs vestfoldkysten tidligere i år, fikk vi klare tilbakemeldinger om at fylkesmannen derfor er fornøyd med at dispensasjonskriteriene nå tas inn i loven, og at det nå blir langt tydeligere hva som skal være tillatt, og hva som ikke skal være det. Unntak knytta til næringsformål og tettbygde strøk fjernes.

Etter disse endringene føler jeg meg rimelig trygg på at vi ikke vil se nye, grelle eksempler à la Kalvetangen på Nøtterøy i Vestfold. Vi kan slippe endeløse debatter om hva som er en vaktmesterbolig, og hva som ikke er det.

Men ikke minst: Indrefiletene våre vil i langt større grad sikres til fordel for folk flest og ikke privatiseres av de få, de som har vært heldige gjennom arv, eller som har hatt nok penger eller innflytelse til å sikre seg private perler.

Loven gir Kongen mulighet til å flytte dispensasjonsmyndigheten fra kommunene i spesielle tilfeller. Dette gjøres kun dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale eller viktige regionale interesser for hensyn i nærmere angitte deler av strandsonen. Dette omfatter bare deler av landet, og vi vil føre en differensiert politikk.

Oppsummeringsvis vil jeg si at den nye planloven i sum er en seier for klimaet, for miljøet, for det lokale sjølstyret og for dem som ikke har stemmerett, makt og penger, dvs. kommende generasjoner, barn og unge – og ikke minst naturen sjøl.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [15:00:02]: Representanten sier mange ganger at kommunene får makt til både det ene og det andre, også i forhold til dette med transport og klimaløsninger. Så er hun også klinkende klar på – og det håper jeg at representanten Sande fra Senterpartiet legger merke til – at man åpner for fylkeskommunal tvang. Men er det ikke sånn at dette lovforslaget også i stor grad åpner for at Regjeringen i forskrift kan tvinge kommunene til å innføre disse tiltakene som Inga Marte Thorkildsen sier at kommunene selv får makt til å innføre?

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:00:51]: Det kommer jo litt an på hvilke områder i loven vi her snakker om. Dette er jo en veldig bred lov. Hvis vi f.eks. ser på spørsmålet om klima, vil kommunene ha plikt til å vurdere hensynet til klima. Jeg mener det er bred oppslutning i Stortinget om akkurat dette. Vi har et klimaforlik bak oss som er særdeles viktig.

På andre områder vil ikke staten gripe inn eller tvinge kommunene. På noen områder vil det være sånn at man ser at det én kommune vedtar, kan ha direkte implikasjoner overfor andre kommuner, som vil føle det urettferdig hvis den første kommunen ikke skal måtte ta hensyn til f.eks. andre kommuner i fylket. Da vil vi ha et regionalt nivå – det mener iallfall noen av oss – som vil kunne gå inn og se dette i en større sammenheng og sette ned foten hvis det er sånn at vedtak i én kommune går ut over andre innbyggere i samme fylke. Og det syns jeg er viktig og riktig.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:01:58]: Langs hele kysten reiser ordførere og andre kommunepolitikere seg spesielt mot byggeforbudet i strandsonen og dispensasjonsnekten. En av dem som har gjort det, er Kurt Olsen, fra SV i Lødingen i Nordland, som har skrevet under på et opprop. Han roser initiativet og mener det er viktig å få frem at strandsoneproblematikken fortoner seg annerledes i Lødingen enn rundt Oslo. SV-ordføreren mener også at kommunene selv er best i stand til å ivareta forvaltningen av kystlinjen. Han legger til at kommunepolitikere ikke vil ha interesse av å ødelegge for friluftsliv i egen kommu-

ne. Mange kommuner, som Lødingen, er relativt desperate etter å skape utvikling og arbeidsplasser. «Vi må snu en negativ utvikling. Strandlinjen er ett av de fortrinnene vi har, sier Olsen.»

Jeg er helt enig. Spørsmålet er: Hvorfor er ikke SV det?

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:02:56]: Jeg tror at hvis Høyre og Fremskrittspartiet hadde vært noe mer tilbakeholdne når det gjelder akkurat dette, og ikke satt ting på spissen, så ville også kommunepolitikere i andre deler enn de mest nedbygde deler av landet se at her legger Regjeringa faktisk opp til en differensiert praktisering. Det vil si at i de områdene hvor det ikke er sterkt press på strandsonen, vil vi ikke ha en så restriktiv holdning til dette spørsmålet. Tvert imot vil det være mulig å bruke dette i næringsutvikling og utvikling lokalt.

Men her i Oslo-området er det altså sånn at godt over 60 pst. av strandsonen er privatisert. I Oslo er 82 pst. privatisert, i Asker er det 87,5 pst. og på Nøtterøy, som jeg var innom i stad, er 81 pst. av indrefiletene, som jeg vil kalle det, privatisert. Det går direkte på bekostning av folk flest, og da er vi faktisk nødt til å ta et valg, og vi er nødt til å ha noen ris bak speilet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Björg Tørresdal (KrF) [15:04:15]: Jeg har lyst til å rette fokuset mot universell utforming.

FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter ble vedtatt på FNs generalforsamling i desember 2006, og Norge undertegnet den i 2007. Artikkel 9 handler om tilgjengelighet for funksjonshemmede. Prinsippet om universell utforming står sentralt.

Jeg er veldig glad for at vi har kommet dit at tilgjengelighet og likeverd for alle anerkjennes. Tilgjengelighet for funksjonshemmede handler om likestilling, og det handler om menneskerettigheter.

Det er veldig bra at universell utforming er tatt med i forslaget til formålsparagraf i den nye plan- og bygningsloven. Byggebransjen må ta inn over seg og anerkjenne prinsippene om universell utforming. Kommunale plan- og bygningsmyndigheter er viktige aktører for å sette prinsippet om universell utforming ut i livet.

Men – som hele komiteen påpeker i innstillingen – selv om alle nye bygg og anlegg umiddelbart blir utformet i tråd med prinsippene, vil det gå lang tid før våre fysiske omgivelser tilfredsstillende målene for universell utforming. Derfor er det svært viktig at det legges til rette for ombygging av eksisterende bygg og anlegg, bl.a. gjennom at det settes av økonomiske midler i de kommende budsjetter til akkurat dette.

Så til strandsonen. Regjeringens forslag til innstramning og målretting av praksis med byggeforbud i strandsonen er både positivt og nødvendig. Det var også statsråd Hareide opptatt av i Bondevik II-regjeringen. Det er av nasjonal interesse å sikre befolkningens mulighet til friluftsliv i og tilgang til kystområder. I deler av landet, som rundt Oslofjorden, på Sørlandet og på Sør-Vestlandet, er det et økende press på strandsonen til tross for at

det har vært innført byggeforbud. Viktige natur-, kultur- og friluftslivsverdier er truet.

I andre deler av landet er det så stort strandsoneareal i forhold til folketallet at allemannsretten ikke blir svekket selv om man åpner for en noe mer lempelig praksis når det gjelder tilrettelegging for bolig- og næringsformål i disse områdene. Færre restriksjoner her kan være et fornuftig distriktspolitisk tiltak. Det å kunne legge til rette for og tilby attraktive strand- og kystområder til bolig, turisme og annen næringsvirksomhet er en kapital som må forvaltes på en langsiktig måte.

En tilpasset praktisering av lovverket vil også styrke legitimiteten til en stram strandsonepolitikk. Det er viktig at vi her får både en strammere håndheving av lovverket og en mer differensiert eller tilpasset praktisering. I sum blir det en målrettet politisk styring på dette feltet. Det er Kristelig Folkeparti glad for.

Kommunene får anledning til å fastsette bestemmelser som begrenser parkeringstilbudet i sentrumsområder og andre områder med god kollektivdekning. Det er et bra og konkret miljøtiltak.

Det blir også enklere for kommunene å bestemme grunnlaget for trasévalget for veier og kollektivnett. Dette er praktiske føringer som det er lett for kommunene å etterkomme og benytte seg av.

Kristelig Folkeparti har tillit til lokaldemokratiet. Like fullt støtter vi lovens paragraf om at Miljøverndepartementet kan bestemme at arealbruken for et område ikke skal endres for en lengre periode. Denne bestemmelsen er å se på som et redskap når det gjelder å sikre nasjonale mål i det lokale planarbeidet, og slike redskaper er Kristelig Folkeparti for.

Så litt til debatten i salen i dag. Høyre og Fremskrittspartiet har vært svært bekymret når det gjelder utbygging av kjøpesentre her i landet. Og jeg stiller meg spørsmålet: Hva består denne bekymringen i? Det er en påstand som jeg har hørt bli framsatt, om at vi har kjøpesentre og butikker som kan betjene en befolkning på 20 millioner mennesker i Norge. Det er muligens en overdrivelse, men det er i alle fall rett at vi har altfor mye areal til kjøpesentre, og vi har et for høyt forbruk i Norge i dag, så jeg skjønner ikke årsaken til bekymringen dersom det nå viser seg at det blir færre kjøpesentre i Norge.

Erling Sande (Sp) [15:09:00]: Arealplanlegging og arealforvaltning er blant kommunane sine viktigaste oppgåver. Ei god plan- og bygningslov vil vere ein viktig reiskap for kommunane i arbeidet med å planleggje areala i kommunen til best mogleg bruk for framtida sine utfordringar. Kommunane skal ivareta ei rekkje oppgåver gjennom planlegging, og heilskapleg planlegging vil gje føreseielege rammevilkår for privatpersonar, verksemdar og offentlege instansar i den enkelte kommunen. Det er viktig å utvikle kommunane til gode område å bu, arbeide, skape verdier og leve i, for vi bur alle i ein kommune.

For Senterpartiet har det vore viktig at ein samla komite er så tydeleg på at dei berande prinsippa om opne og føreseielege prosessar med medverknad skal liggje til grunn for planlegging og samfunnsutvikling. Ikkje minst

er det viktig at eit breitt fleirtal i komiteen seier tydeleg at dei politiske avgjerslene skal fattast så nær dei det vedrører, som mogleg, og at lokaldemokratiet er berebjeleg i eit levande folkestyre. Viktig er det òg at fleirtalet slår fast at all planlegging etter denne lova skal styrast av folkevalde organ etter demokratiske og involverande prosessar.

Lat meg òg nemne at målet om universell utforming er med i formålsparagrafen, og vi i Senterpartiet meiner at både offentlege og private interesser må ta inn over seg denne målsetjinga.

Nokre delar av lova har det vore særskilt stort engasjement kring hjå oss, m.a. gjeld det forvaltninga av areala i strandsona.

Senterpartiet har over lang tid arbeidd for ei differensiert strandsoneforvaltning. I delar av landet er det sterkt press på strandsona. Eg trur dei fleste av oss ser at ikkje alle kommunar har forvalta den store verdien som strandsona utgjør, til fellesskapen sitt beste. Men dei fleste kommunar har faktisk forvalta strandsona på ein fornuftig måte, og då er det viktig at dei lover og forskrifter som sentrale styresmakter utformar, tek inn over seg nettopp det. Medan det i nokre delar av landet er vanskeleg for enkeltpersonar og familiar å oppsøkje strandsona utan å kome tett inn på andre menneske sine bustader – og i nokre tilfelle faktisk møter hindringar – er det i andre delar av landet milevis med urørt strandsone.

I mange kommunar har strandsona blitt nytta aktivt til busetnad og næringsutvikling, og oftast har nettopp det vore den riktige bruken av strandsona. I område som ligg utanfor pressområda, skal kommunane oppleve å få forskrifter som tek omsyn til at dei både har strandsone som ikkje er utnytta, og at strandsona mange stader er avgjerande viktig for i det heile å ha areal å nytte til å sikre busetnad og verdiskaping. På den måten slepp dei å oppleve å måtte halde seg til det same rigide regelverket som pressområda med rette blir pålagde.

Eit breitt fleirtal seier i dag at statlege retningslinjer for ein slik geografisk differensiert strandsonepolitikk skal utformast. Nettopp slik sikrar Regjeringa reglar som tek inn over seg dei enorme forskjellane vi har i landet vårt.

Så til nokre andre viktige moment. Senterpartiet er glad for at komitefleirtalet støttar at lova skal vere sentral i utforminga av motorferdsleplanar, og at ein tydeleg seier at kommunale og regionale styresmakter skal tilvise motorferdsle i utmark gjennom plan- og bygningslova sine føresegner.

Noreg har i tillegg gjennom klimaforliket pålagt seg sjølv djerve målsetjingar i klimapolitikken. Kommunane har store moglegheiter til å bidra til at vi i fellesskap når måla som vi har sett oss for utsleppsreduksjon. Det har vore Regjeringa sitt mål at den nye plan- og bygningslova skal vere ein av fleire gode reiskapar for kommunane i arbeidet for å nå desse målsetjingane. Eg må få leggje til at når representanten Skovholt Gitmark frå denne talarstolen seier at plan- og bygningslova ikkje har nokon effekt i forhold til klimaarbeidet og reduksjonen av klimautsleppa, må han lese lova betre.

Lat meg til slutt berre kort få nemne at det er viktig at Regjeringa har slått fast at dersom det skal knytast sær-

skilde restriksjonar til randsonene kring verneområda, skal dette skje i samband med innføring eller revisjon av områda, og det er etter vårt syn med på å sikre at ein har ein føreseieleg vernepolitikk med prosessar som det faktisk er mogleg å halde seg til for grunneigarar og lokalsamfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [15:14:00]: Det er i seg selv et poeng å bite seg merke i at representanten, så vidt jeg kunne få med meg, ikke var inne på vindmøllevang og ikke har lyst til å snakke om det. Det har jeg stor forståelse for.

Men så sier representanten at vi ser at noen kommuner har forvaltet strandsonen dårlig. Og da legger man som sentrale politikere i Oslo til grunn at man har en mening om hvordan strandsonen skal forvaltes. Det er i utgangspunktet en tilnærming som jeg ikke var klar over at Senterpartiet hadde, men det er greit å få det bekreftet.

Men så spør jeg representanten Sande om han vet at det er en lov vi behandler nå, og ikke en forskrift; den er det altså Regjeringen som behandler. Vi kunne laget en lov som gjorde at vi fikk differensiert forvaltning. Det har vi ikke gjort nå. Vi har derimot laget en lov som gjør at Austevoll kommune i Hordaland kan bli tvunget til å bebygge med vindmøller, og man mister altså retten til å forvalte sin egen strandsone. Kan representanten Sande forklare meg hvordan disse tingene henger sammen?

Erling Sande (Sp) [15:15:09]: Eg meiner oppriktig at dersom ein kommune vel å byggje ned heile strandsona si, ja, så er det ei dårleg strandsoneforvaltning. Det meiner også Senterpartiet, men så tek vi inn over oss at landet er ueinsarta, og difor ynskjer ein eit differensiert, tilpassa regelverk. Men det som forundrar meg, er at Framstegspartiet – for det er rett at lova betyr ei tydeleggjering og innstramming av dispensasjonar og unntak – gjev uttrykk for at det er *der* lokaldemokratiet ligg, at lokaldemokratiet ligg i unntak og dispensasjonar. Eg vil seie at det ligg minst like mykje i planlegginga, ja *meir* i planlegginga, fordi planlegginga inneheld breie prosessar der folk flest verkeleg får vere med og gje uttrykk for korleis dei ynskjer at kommunen deira skal sjå ut, og korleis arealforvaltninga i den kommunen skal vere.

Det hadde vore interessant å høyre representanten Lien sitt syn: Dersom ein kommune vel å byggje ned heile stradsone si, synest Lien det er ei fornuftig og god strandsoneforvaltning?

Tord Lien (FrP) [15:16:17]: Nå er det slik at det er replikanten som stiller spørsmål, ikke den som holder innlegget.

Det er interessant det representanten Sande sier, for det er ikke slik at vi «kicker» på det med dispensasjoner. Vi er opptatt av at Senterpartiet i dag stemmer for et byggeforbud i strandsonen, slik at alt som skal foregå i strandsonen heretter, er avhengig av statsrådets godkjenning, for slik vil denne loven fungere i praksis.

Så sier man at man skal ha en differensiert strandsoneforvaltning som åpner for en større frihet enkelte steder. Da

kommer jeg tilbake til fiskerikommunen Austevoll i Nordhordland. Kommer denne kommunen til å bli omfattet av en streng eller en mindre streng forvaltning? Hvor skal grensen gå, og hvem skal bestemme det? Er det statsråd Solheim, er det Stortinget, eller er det fylkeskommunen?

Presidenten: Representanten Sande skal få lov å svare.

Erling Sande (Sp) [15:17:21]: Representanten Lien kan vere trygg på at strandsona i store delar av dette landet framleis kjem til å bli brukt aktivt til å sikre busetjing, til å sikre næringsutvikling, og lova seier ikkje at det er umogleg.

Eg er overraska – det må eg oppriktig seie – over at Tord Lien ikkje gler seg over at eit breitt fleirtal i komiteen seier at for fyrste gong skal Austevoll, Andøya og andre kommunar som kanskje har mindre press i strandsona, få oppleve å bli behandla ut frå egne føresetnader, rett nok gjennom forskrift, men altså ut frå egne føresetnader. Dei må ikkje halde seg til nettopp eit felles, rigid regelverk som skjer alle over ein kam. Eg og Senterpartiet er særskilt glade for at ein så stor del av komiteen seier at dette er vegen å gå for vidare strandsoneforvaltning.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Gunnar Kvasheim (V) [15:18:33]: (komiteens leder): Det er et stort behov for å modernisere plansystemet i dagens plan- og bygningslov. Den moderniseringen bidrar den nye loven til. Lovforslaget har fått en ny struktur. Loven er blitt enklere å forstå og enklere å bruke. I bunn for loven ligger viktige prinsipp som åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning. Det er viktige prinsipp for Venstre.

Loven har et bredt samfunnmessig perspektiv. Den skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, for samfunnet og for framtidige generasjoner. Venstre vil også vektlegge at prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen.

Klimaproblemet har betydning for utformingen av plansystemer og planer. Gjennom arealplanlegging gis det en mulighet til å påvirke utslipp av klimagasser, særlig fra transportsektoren og stasjonær energibruk. Jeg synes Inga Marte Thorkildsen på en god måte synliggjorde de mulighetene denne planen gir for et mer offensivt lokalt klimaarbeid.

Jeg reagerte på det første innlegget til Peter Skovholt Gitmark, hvor han nulltet ut den betydningen dette kan ha for klimaarbeidet. Da var jeg mer oppløftet av Gitmarks «reviderte», som klargjorde at det finnes et handlingsrom i loven som bør nyttes i klimaarbeidet.

Lokaldemokrati og spørsmål knyttet til arbeidsdeling mellom de ulike forvaltningsnivåene har stått veldig sentralt i komiteens arbeid, og det preger også innstillingen som vi behandler i dag.

For Venstre er det et viktig prinsipp at politiske avgjørelser fattes så nær dem det angår, som mulig. Lokaldemokratiet er en bærebjelke i det levende folkestyret. Derfor må det lokale folkestyret styrkes. Venstre har

vært en pådriver på dette området. Det skal vi fortsette å være, for her er det fortsatt mye ugjort, og det er et stort forbedringspotensial.

På noen områder er det likevel slik at nasjonale interesser må sette rammer for det lokale folkestyret. Strandsonepolitikken er et slikt område. Her går hensynet til allmennheten foran andre interesser.

Venstre har lenge vært en forkjemper for byggeforbudet i hundremetersbeltet, og jeg er enig i den innstramningen som det legges opp til i områder hvor strandsonen er under sterkt press. Her mener jeg at praksis har vært i strid med lovens intensjon. I bunn og grunn er det den samme realitet som nå skal ivaretas, som den tidligere loven ønsket å ivareta. Det en nå ønsker å unngå, er en praksis som undergraver byggeforbudet.

Jeg er svært opptatt av at det utarbeides statlige retningslinjer for en geografisk differensiert strandsonepolitikk som tar hensyn til ulikhetene langs kysten. Den påpekingen som her kommer fra komiteen, mener jeg åpner for en mer differensiert politikk enn det vi har hatt tidligere, og slik sett åpnes det for større lokale variasjoner og større rom for dem som fatter lokale beslutninger. Jeg tror en slik differensiert politikk er av stor betydning for å skape legitimitet til det som skal være en stram strandsonepolitikk, der allmennhetens interesser er under press.

Venstre mener at Regjeringens forslag om å frata kommunal planmyndighet ansvaret for mindre energianlegg og vindmøller ikke er godt nok begrunnet. Her settes lokaldemokratiet til side uten at det er godtgjort at det er nødvendig av overordnede hensyn. Venstre går derfor mot Regjeringens forslag på dette punktet.

Vi trenger vindkraftutbygging, og på en del plasser er det omstridt. Da er det viktig at kommunene blir hørt, ikke overkjørt. Økt motstand kan bli resultatet av et plansystem som skaper inntrykk av at her skal ting bestemmes sentralt.

Jeg vil også understreke den betydningen det har at det har kommet inn en ny bestemmelse om samfunnssikkerhet i samsvar med det som Planlovutvalget foreslo. Nå skal det bli obligatorisk å foreta en vurdering av samfunnssikkerhet og sårbarhet i forbindelse med planforslag, og det synes vi i Venstre er viktig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:23:57]: Det var interessant å høre det som representanten Kvasheim avsluttet med, nemlig at i vindmøllesaker skal kommunene bli hørt og ikke overkjørt. I det berømte eksemplet fra Austevoll som har blitt brukt flere ganger, vet en at kommunen i utgangspunktet var positiv til tre av fire vindkraftprosjekt, men ble pålagt alle fire og dermed sa nei til alle fire.

Fremskrittspartiet fremmet da et forslag om at kommunene skulle få en slags vetorett i slike saker, for å vise at en respekterte lokaldemokratiet. Det stemte Venstre imot. Det hadde vært veldig greit hvis Venstre nå kunne oppklare hvor de egentlig står. Er det bare tom retorikk som nå kommer, for å gi en slags verbal støtte til Austevoll, eller er man villig til å sette makt bak ordene og si at kommunene faktisk skal få en reell innflytel-

se når det er rent lokale vindkraftprosjekt som planlegges?

Gunnar Kvasheim (V) [15:24:54]: Det Venstre i likhet med alle andre partier enn Fremskrittspartiet har stemt imot, er å gi kommunene vetorett. Det vi i dag diskuterer, er hvem som skal ha planansvar knyttet til denne type utbygging. Det er da jeg sier at jeg tror det vil skape et inntrykk av at de lokale hensynene blir dårligere ivaretatt hvis en foretar den overføring av ansvar som Regjeringen åpner for. Dessuten er det mitt standpunkt at arbeidet med vindkraftutbygging i Norge bør basere seg på fylkesvise planer, hvor de lokale instansene har kommet med innspill og sortert i forhold til hvilke anlegg man ønsker, og hvilke man ikke ønsker. Da tror jeg at summen av dette blir at de lokale hensynene blir godt ivaretatt. Så vil det fortsatt være slik at konsesjoner gis sentralt. Men mitt råd til dem som gir konsesjoner, er at en vektlegger tungt de lokale synspunktene og de prioriteringene som er i fylkesplanen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Erik Solheim [15:26:11]: Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre står i dag sammen om å gjennomføre en svært viktig lov, som svarer på det som var utfordringen fra en konferanse jeg var på i går i Bonn, i Tyskland, hvor forbundskansler Merkel var hovedinnleder, og som var den internasjonale konferansen for biologisk mangfold.

Det som truer det biologiske mangfoldet i verden er jo ikke ondskap. Det er ikke at noen ønsker å utrydde arter, men det er en konsekvent bit for bit-politikk hvor man alltid i alle sammenhenger lar de økonomiske interessene få forrang framfor helhetsinteressene eller allmenninteressene eller folk flest eller neste generasjon, eller hva vi nå ønsker å kalle det. Denne planloven gir et helt annet virkemiddelapparat for å kunne ta vare på det artsmangfoldet vi ønsker, og for å kunne ta klimahensyn i lokal planlegging. Jeg er glad for det som ble kalt den reviderte Gitmark – at også Høyre da slutter opp om det.

Dette er også en plan som ikke bare gir mulighet for å ta bedre hensyn til helt viktige natur- og miljøinteresser. Det er også en plan som styrker lokaldemokratiet, fordi det gir kommunestyrene større mulighet til reell, langsiktig planlegging på sine områder, framfor at beslutningene tas ad hoc i form av dispensasjoner i ulike sammenhenger. Det å gi mulighet til større planlegging, en planprosess med større innsyn, styrker og svekker ikke det lokale demokratiet. Det styrker også innbyggernes innsyn i hva ens egen kommune står for. Realiteten er at jo mer jeg hører på denne debatten, jo mer ser jeg dette som en grunnleggende ideologisk forskjell. De tre regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre står opp for miljøet for neste generasjon og for folk flest, mens spesielt Fremskrittspartiet, men også i stor grad Høyre, vektlegger framfor alt grunneierinteresser og det som i mange lokale sammenhenger vil være sterke økonomiske interesser i denne delingen. Den saken som vel kanskje tydeligst viser det, er

debatten om strandsonen. Det er jo ikke en debatt om at man skal ha den samme strandsonopolitikken i hele landet. Ingen ønsker det. Ingen ønsker at vi skal gjøre det samme i Asker og Bærum, i Nøtterøy og i Tjøme, som i Lødingen eller på Loppa. Det er en differensiert strandsonopolitikk som vi legger til grunn. Det er en politikk hvor man ikke bit for bit skal bygge Norge ned uten noen form for plan. Denne loven gir kommunene adgang og mulighet til å legge en plan på basis av – ja et restriktivt utgangspunkt, men en plan for eventuelle utbygginger i sitt område og få den godkjent. Den planen vil da også være til offentlig innsyn.

Så skal vi lage et regelverk for differensierte retningslinjer som tydeliggjør at den samme politikken ikke forventes i ulike deler av landet. Det vi unngår med dette, er jo det som i dag er realiteten, nemlig at strandsonen bygges ut på basis av dispensasjon. Hvis strandsonen bygges ut, skal det være på basis av en plan, nemlig en plan som tar hensyn til de lokale interessene og mulighet for planlegging ut fra de hensyn som gjelder på ethvert sted.

For at dette ikke skal bli for lett for opposisjonen, føler jeg at vi også må rette et søkelys på hva Høyre og Fremskrittspartiet faktisk ønsker. Spesielt Fremskrittspartiet argumenterer knallhardt for å fjerne det fylkeskommunale nivået. Det vi ikke får høre noe om, er hva dette betyr for det kommunale nivået. Og det er jo det grunnleggende i denne debatten. Hva betyr det for det kommunale nivået – hvis det kommunale nivået ikke bare for alle praktiske formål skal ha mye mindre makt – at man fjerner fylkeskommunen, men overfører all makt til Oslo? Hvis det kommunale nivået skal ha mer makt, må det bety større kommuner.

Jeg utfordrer Fremskrittspartiet og Høyre til å legge fram en plan over hvilke norske kommuner man skal ha. Representanten Tord Lien kan starte med Sør-Trøndelag og fortelle velgerne der hva det betyr. Er det at Midtre Gauldal og Holtålen skal legges under Røros? Er det at Selbu og Tydal skal legges under Stjørdalen? Skal det være én Fosen-kommune? Skal Oppdal legges under Orkdalen – kanskje sammen med Meldal? La oss få klarhet i hva det betyr for Sør-Trøndelag, som et startpunkt i en samlet plan for kommunesammenslåing fra Høyres og Fremskrittspartiets side. Når planen foreligger, vil vi få en realistisk debatt om regjeringspartienes og Kristelig Folkepartis og Venstres ønske om tre nivåer versus ønsket om to nivåer i Norge.

R u n e J. S k j æ l a a e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [15:31:15]: La meg begynne med å si at jeg synes statsråden er inne på en god plan for hvordan vi kan strukturere Sør-Trøndelag etter valget i 2009, for Fremskrittspartiet ønsker større kommuner. Om akkurat de kommunesammenslåingene statsråden foreslo, var veldig praktiske, er jeg vel mer i tvil om.

Statsråden snakket om at dette er en ideologisk kamp. Jeg mener at det da må være kampen mellom dem av oss

som stoler på og tror på sentralmakten, og dem som tror på lokalmakten og lokaldemokratiet – sunt folkevett lokalt.

Det er de sterke økonomiske interessene – som statsråden snakket om – som opprettholder bosettingen og verdiskapingen i store deler av Norge. Og mange steder er det strandsonen som utgjør den aller viktigste delen av arealene. Austevoll – nok en gang – er et eksempel på det. Her er fullstendig motstridende signaler fra representanten Thorkildsen på den ene siden og representanten Sande på den andre. Så jeg ser gjerne at statsråden forklarer meg hvor grensene egentlig skal gå, og hvordan man i praksis ønsker å liberalisere (presidenten avbryter) strandsoneforvaltningen i deler av landet.

Statsråd Erik Solheim [15:32:24]: Jeg oppfattet det ikke slik at det var vesentlig forskjellige signaler fra Inga Marte Thorkildsen og fra Erling Sande, tvert imot. Jeg mener begge vektla det vesentlige, nemlig at man ønsker en restriktiv strandsonopolitikk, slik at allmennhetens interesser ivaretas. Alle skal ha rett til å ta del i det fantastiske som er norsk natur langs kysten. Representanten Sande vektla veldig sterkt at man ikke kan spise opp dette på vegne av neste generasjon, at man har et ansvar også for den. Begge vektla også betydningen av en differensiert strandsonopolitikk, som er at man har en annen politikk i Lødingen enn i Asker og i Nøtterøy- og Tønsberg-området eller langs sørlandskysten enn hva det er nødvendig å ha i Finnmark.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:33:14]: Jeg vil gi statsråden helt rett: Det foregår en ideologisk kamp. Denne saken viser veldig tydelig at Høyre og Fremskrittspartiet står opp og kjemper både for enkeltmennesket og for det kommunale selvstyret, samtidig som vi dessverre ser at regjeringspartiene og flere står opp og kjemper for statsmakten. Vi ser at det er kommunestyre som står mot storting, og at fylkesmenn og fylkeskommuner i større grad vil overkjøre kommunene.

Det vi kommer til å se fremover, er et kommunalt selvstyre under økt press. Og jeg kan ikke forstå – selv med min beste velvilje – hvordan statsråden kan si at denne loven vil øke det lokale selvstyret, spesielt når vi ser at så mange lokalpolitikere langs hele kysten nå har gått til opprør mot loven.

Statsråd Erik Solheim [15:34:10]: For det første vil jeg komme med den samme utfordringen til representanten Gitmark som til Fremskrittspartiet: Legg fram planen for kommunesammenslåingen av de to Agder-fylkene, slik at vi får et konkret sammenligningsgrunnlag med hensyn til hva som er Høyres lokale styringssystem, og hva som er regjeringspartienes lokale styringssystem! Jeg forventer ikke en plan for hele landet, men man kan starte med planen for Agder-fylkene. Så kan vi diskutere de to reelle alternativene på det grunnlaget.

Til sjuende og sist handler dette litt om synet på demokrati. Jeg føler at det synet som Høyre og Fremskrittspartiet legger fram her – hvis man skal ta det i ekstrem form – er den form for demokrati som eksisterte i det gamle Hellas.

Der var det riktignok fullt ut demokrati i den enkelte by, men det var ingen instans til å se det hele i sammenheng.

Det er en rekke ting i samfunnet som vi mennesker ønsker, som vi i vår kommune ønsker – men vi vil helst at det skal ligge hos noen andre. Det å ta vare på allemannsretten er nettopp en slik ting. Representanten Gitmark åpnet jo døren på vidt gap for at også hvordan man ser på allemannsretten, skulle overlates til den enkelte kommunes praksis. (Presidenten klubber.) Hvis allemannsretten ikke blir ivaretatt på nasjonalt nivå, vil det fort ikke være noe igjen av den.

Gunnar Kvasheim (V) [15:35:28]: Det har vært mye snakk om ideologiske kamper. Det kan synes som om det er en ideologisk kamp mellom dem som tror at folk flest er de som i dag – ut fra sin interesse – utfordrer allmennheten, og oss i Venstre, som mener at «folk flest» ennå ikke er født. Det er litt av det perspektivet vi må ha når det gjelder spørsmålet om å ivareta naturinteresser for neste generasjon.

Jeg har lyst til å gi statsråden anledning til å si litt mer om arbeidet med den differensierte strandsonopolitikken. For det første ønsker jeg en bekreftelse på at den vil bli gitt et reelt innhold – at det ikke bare er en mulighet som er gitt. For det andre kunne det være interessant å høre litt om tidsperspektivet for dette. Jeg tror det er viktig at en får gitt det et reelt innhold – og ikke skaper usikkerhet, slik enkelte nå forsøker å gjøre.

Statsråd Erik Solheim [15:36:28]: For det første vil jeg gi Gunnar Kvasheim rett i at det perspektivet at folk flest ennå ikke er født, er et veldig godt perspektiv. De menneskene som lever i dag, utgjør alene – på grunn av den ufattelige folkeveksten – en veldig stor andel av alle mennesker i hele verdenshistorien som har levd. Det store flertallet av mennesker er – forhåpentlig – mennesker som ennå ikke er født. La oss ha det perspektivet i flere av de beslutningene vi tar. Det vil være nyttig.

Jeg slutter meg til mange av de prinsipielle betraktningene om vindmøller som Kvasheim kom med tidligere. Utgangspunktet kan ikke være at man så å si skal diktere flest mulig vindmøller på kommunene. Utgangspunktet må i så stor grad som overhodet mulig være å lytte til lokale ønsker og lokale synspunkter når det gjelder vindmøller – men i siste runde ha en mulighet til å diktere det, om man ikke skulle klare å få gjort dette på basis av den fornuftige, lokale beslutningen.

Og så til slutt: Ja, vi skal legge fram retningslinjer for en differensiert strandsonopolitikk. Jeg kan ikke si akkurat hvor raskt retningslinjene vil komme, men de skal selvsagt komme i nær framtid.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:37:44]: Dessverre framstår miljøvernministeren som en retoriker når han svartmaler Fremskrittspartiets og Høyres standpunkt. Jeg vil gjøre ham oppmerksom på Fremskrittspartiets forslag når det gjelder strandsonen, dvs. at § 1-8 første ledd bør lyde:

«I sjønære arealer hvor det tradisjonelt har vært ut-

øvd friluftsliv skal det ved regulering tas hensyn til allmennhetens mulighet til fri ferdsel.»

De hensynene som miljøvernministeren etterlyser fra Fremskrittspartiet, er altså ivaretatt.

Det vi reagerer på, er jo nettopp at staten i enda større grad skal kunne overstyre. Det er ingen tvil om at dette regelverket er strengere. Det er strengere for alle kommuner. For noen vil det bli veldig mye strengere, for andre bare litt strengere. Det er ikke slik som en kan få inntrykk av, at enkelte kommuner her slipper like greit unna som de alltid har gjort, men hvor strengt det blir, er opp til forskriftene fra Regjeringen. Der får dessverre ikke Stortinget noe som helst å si. Det skal bli veldig interessant å se om representanten Sande står ved dette, når han i neste periode er i opposisjon.

Statsråd Erik Solheim [15:38:50]: Regjeringen går inn for en streng politikk på dette området, men ikke den samme strenge politikken for hele landet. Utgangspunktet er å forsøke å ta vare på strandsonen i Norge for kommende generasjoner og for allmennheten. Men landet er veldig forskjellig, og i deler av landet er dette hensynet mindre vesentlig fordi det er mye mer natur å ta av, mye mindre press på den. Der vil det bli lagt til rette for en mer avslappet holdning til det.

Men jeg nekter å godta at vi i denne forsamling bare skal diskutere Regjeringens politikk. Det er på tide at vi av og til også diskuterer opposisjonens politikk. Det er derfor jeg har kommet med utfordringen om kommunesammenslåing.

Jeg vil også sparke ballen tilbake til Solvik-Olsen, som tidligere i dag åpenbart mente, slik jeg oppfattet ham, at når det gjelder Stryn og Vefsna – altså store naturinngrep som har en gigantisk betydning for retten til friluftsliv, retten til natur- og miljøutfoldelse i Norge – skulle avgjørelsene være rent kommunale. Hvor er vi da (presidenten klubber), hvis ikke dette, en så sentral naturverdi som norske vassdrag er noe som vi skulle ha en nasjonal plan for?

Presidenten: Presidenten vil be representanter og statsråder om å holde seg til taletiden.

Tord Lien (FrP) [15:40:07]: Jeg noterer meg at statsråden er veldig fornøyd med seg selv og sitt påfunn om Fremskrittspartiet og kommunesammenslåing. Det står faktisk nevnt i innstillingen at Fremskrittspartiet legger dette til grunn. Så han bør vel ikke få for mye kredit, akkurat, for å ha lest innstillingen.

Når det gjelder vindmøller, er det slik at man tar ut vindmølleutbygging fra mesteparten av virkeområdene i plan- og bygningsloven. Dette medfører at man ikke lenger må legge til grunn viktige nasjonale hensyn for å tvinge kommuner til vindmølleutbygging, fordi plan- og bygningsloven legger en slik begrensning til grunn for statlig regulering. I framtiden vil ikke det være tilfellet.

Er dette en endring Regjeringen foreslår fordi Regjeringen er kommet fram til at man ikke kan argumentere

med at vindmøller må bygges ut, med bakgrunn i viktige nasjonale hensyn?

Statsråd Erik Solheim [15:41:08]: Vi er jo i starten på en vindmølleutbygging i Norge. Det er ikke mange som er bygd ut, og det er veldig tidlig å vite hvordan den lokale reaksjonen vil være i praksis, også i hvilken grad de vil medføre lokale ulemper. Jeg tror vi skal la den debatten gå litt og la folk få erfaring med vindmøller. Men utgangspunktet er selvsagt at den lokale innstillingen til utbygging av vindmøller må være en helt vesentlig faktor for hvor vindmøllerparker plasseres, og hva som er den nasjonale politikken på dette området. Men som med mange andre goder kan det ikke være en absolutt, lokal veto-rett, fordi vi har en del overordnede nasjonale hensyn som også må tas.

Så er det riktig at jeg er fornøyd med å ha brakt inn i debatten Fremskrittspartiets politikk, for det er for ofte slik at Fremskrittspartiet får lov til bare å stå og finne feil ved alle andre. Det er partiet verdensmester i. Men det er ingen vanskelig øvelse. Det som er vanskelig, er å formulere en politikk som landet kan styres etter, og den har Fremskrittspartiet på dette området først når partiet forteller verden hvilke kommuner vi skal ha i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Torny Pedersen (A) [15:42:32]: Både Ot.prp. nr. 32 for 2007-2008 om plan- og bygningsloven og innstillingen til den er to gode dokumenter. Kommunene får klare regler, slik at de kan utøve fornuftige og gode valg for sine innbyggere. Like viktig er det at vi får klare regler for å ivareta miljø og klima, som er framtidens utfordringer.

Ingen kommuner vil vel bli stemplet som versting når det gjelder å ta i bruk arealer bit for bit som til slutt er stengt for allmennheten når det gjelder tilgangen til attraktive områder, ikke minst i strandsonen. Vi vet at Riksrevisjonen har vurdert arealforvaltningen i strandsonen. Alle kjenner vel konklusjonene. Det er en storstilt nedbygging av strandsonen langs sjøen, og mange gitte dispensasjoner skulle aldri vært gitt.

Det er nå viktig at alle kommuner kjenner sin besøkestid og utarbeider arealplaner i tråd med lovverket der det klart går fram hvilke områder som kan bebygges, og hvilke områder som ikke kan bebygges.

Arbeiderpartiet er svært opptatt av å se landet som det er, med de ulikhetene geografien har gitt oss. Det er viktig at flertallet på Stortinget ber staten om å utarbeide planretningslinjer for en geografisk differensiert strandsonopolitikk som tar hensyn til ulikhetene i våre over 430 kommuner. Det betyr at kommuner med særskilte utfordringer for framtidig bosetting og vekst vil kunne inkludere strandsonen i en helhetlig utviklingsstrategi. Med lokalt selvstyre vil dette skape både et mangfold av løsninger og lokalt engasjement for innbyggerne.

Videre er plan- og bygningsloven et viktig redskap for å redusere klimautfordringene våre gjennom ulike transportmåter og ulik energibruk, f.eks. vannbåren varme.

Plan- og bygningsloven vil også være et viktig red-

skap for den kommende loven om motorferdsel i utmark.

Direktoratet for naturforvaltning foreslår å pålegge kommunene å utarbeide motorferdselsplaner ved bruk av plan- og bygningsloven. Dermed vil plan- og bygningsloven være kommunenes beste redskap for i størst mulig grad å legge kjøringen til områder der dette ikke kommer i konflikt med miljøet og behovet for stillhet.

Norge har etter hvert fått mange vernede områder. I enkelte kommuner dekker vernede områder over 70 pst. av arealet. Helgeland i Nordland har slike kommuner. Nå er Statskog SF gjennom fylkesmannen i gang med å kartlegge statens skogarealer, og vi kan forvente ytterligere vern. Dette kan i framtiden skape store problemer for sponfabrikken Arbor i Hattfjelldal, en hjørnesteinsbedrift i kommunen, og Nes trelastbruk ved Mosjøen, som leverer flis til Arbor. Slike problemstillinger håper jeg kan løses gjennom det lovverket vi nå vedtar, og de mulighetene som er uttrykt angående næringsvirksomhet i randsonen, som ikke er tilleggsverneområder, men områder som bør anvendes til næringsutøvelse. Dette faller inn i Regjeringens distriktspolitikk.

Til slutt må jeg innom Høyre og Fremskrittspartiet. En skulle tro at det var hakk i plata når man leser innstillingen. Gjennomgangsmelodien er: Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag. Hvor mange ganger det står å lese, har jeg ikke telt, men det er beklagelig lesing – mest på grunn av én ting: motstanden mot det regionale nivået.

Jeg vil bare minne Høyre og Fremskrittspartiet på at nestleder i Det norske Arbeiderparti og leder av programkomiteen, Helga Pedersen, har sagt at i framtiden skal flere oppgaver legges til det regionale nivået – for vi skal jo fortsette etter 2009. Hvorfor stritte mot noe som er en realitet? Hvorfor ikke heller bidra til at en landsomfattende plan- og bygningslov har bred tilslutning i Stortinget? Jeg er glad for at i alle fall Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker resultater til beste for folk flest. Dette forteller oss at det er langt mellom partiene i opposisjon, og at det er en utkrystallisering mellom venstresiden og høyresiden i norsk politikk.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [15:47:51]: I motsetning til det Høyre og Fremskrittspartiet tror, er det i dag mange, særlig i kommuner og fylker, som sier: Endelig. Alt i 1996 og 1997 bad Stortinget om en gjennomgang av planbestemmelsene. Et hovedspørsmål den gangen var hvordan man gjennom planlegging kunne sikre en bærekraftig utvikling i alle betydninger av ordet – miljømessig, sosialt, økonomisk og kulturelt. Det er ingen liten ambisjon, men den er ikke utenfor rekkevidde.

Men forutsetningen er et godt planverktøy. Og hva er så det? Jo, det er et verktøy som sikrer helhet og langsiktighet, at det blir færre sektorplaner, som dessverre ofte spriker litt, at det er mulig for lokale og regionale folkevalgte å tilpasse statlige forventninger og krav gjennom en lokal skreddersøm, styrt av de folkevalgte og ikke av

administrasjonen. Det siste kan kanskje ikke understrekes sterkt nok, men det er en viktig tilleggsforutsetning: styring gjennom åpne planprosesser, der det legges godt til rette for medvirkning fra folk flest, der f.eks. barn og unge får si sitt på sin måte, også når det gjelder private planer.

Men planlegging har dessverre ikke alltid en like god klang i alles ører. Mange er de lokalpolitikere som har vært kjempefrustrerte, som har deltatt i lange planprosesser som nulles ut med en kjapp innsigelse eller to, tre, fire eller fem på tampen, som ofte ikke engang er koordinert. Med ny planlov skjer det en stor forbedring på det området, fordi alle de aktørene skal delta i planlegging på eget felt. Det kommer også kommuner med liten plankapasitet til gode – konflikter kommer opp tidlig, og det vil styrke den folkevalgte styringen.

Noe av det viktigste er kanskje likevel kravet om en kommunal planstrategi, der en alt det første året som folkevalgt får en oversikt som jeg vil påstå de aller, aller fleste har manglet til nå. Det samme skal skje i fylket. Det betyr at det går parallelle prosesser på begge nivåer som igjen øker kommunenes muligheter til å bidra til relevant planlegging på regionalt nivå. Når regional planlegging oppleves som relevant, styrker det også fylkespolitikernes mulighet til å ta rollen som regional utviklingsaktør på en skikkelig måte som det kan bli noe ut av, i tillegg til den litt tilfeldige lista med oppgaver som de har fått av oss hittil. Når en styrker regional eller lokal planlegging, styrker en også våre muligheter til å få realisert nasjonale mål, for veldig mange av dem realiseres der ute.

Jeg er helt uenig i Fremskrittspartiets og Høyres påstander om at den nye loven styrker sentralmakten mot lokaldemokratiet. Tvert imot gis det et handlingsrom, og det skapes arenaer som flytter makt fra administrasjon til politikk. Men det fordrer selvfølgelig at en har politikere ute som vil ta den makten det legges opp til.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [15:51:05]: Jeg tror vi skal være klar over at sannheten nok er litt avhengig av hvilke sko vi har på, og hvor vi kommer fra. Når vi prater om lokalforvaltning, må vi også ta inn over oss og forstå at det er stor forskjell på kommuner i Norge, etter hvor de er. Jeg vil her vise til Porsanger kommune, som har en størrelse som Østfold, Akershus, Oslo og enda litt til. Der er det slik at 60 pst. av arealene allerede er båndlagt. På de øvrige 40 pst. foregår det reindrift og reinflytting. Når statsråden og representanten for Senterpartiet mener at vi skal ha en arealforvaltning med basis i en plan, må jeg derfor spørre: I forhold til hvilken plan kan Porsanger kommune forvalte sine arealer? Arealene er allerede båndlagt. Der har vi et stort problem, for det som er sannheten i en del av landet, blir helt galt på en annen kant.

Når det gjelder retorikken til Arbeiderpartiet, hvor man snakker om hvilket parti som er for folk flest, har jeg lyst til å si: Når man gir Sametinget innsigelsesrett, vil jeg minne om at det er 14 pst. av befolkningen i Finnmark som stemmer til Sametinget, i Troms er det 2,2 pst., i Nordland 0,42 pst. og i trøndelagsfylkene og Hedmark er det enda færre. Da blir uforholdsmessig mye makt tildelt en liten del av befolkningen der vi vet at folk flest ønsker et

kommunalt selvstyre. Jeg vet ikke om man kan kalle det for en diskriminering av flertallet, men det har i hvert fall veldig lite med demokrati å gjøre.

Sametinget og Reindriftsforvaltningen er som hånd i hanske. Jeg har lyst til å sitere Odelstingets visepresident, som slakter Sametingets innsigelsesrett i Finnmark og Reindriftsforvaltningen, hvor de stopper gruvedrift med en brutto inntekt på 1,5 milliarder kr og 20 arbeidsplasser på grunn av at dette var en særlig samisk interesse. Han sier til NRK at reindriftsnæringen i dag bare har én funksjon, som kulturbærer, den er ikke forenlig med andre næringer i Finnmark.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [15:54:28]: Det er miljøvernministerens relativt usaklige opptreden mange ganger som gjør at jeg får lyst å ta ordet. Jeg synes statsråden snart burde bli voksen i slike debatter, behandle motdebattantene med respekt og ikke tillegge dem idiotstandpunkter ved enhver anledning.

Når det gjelder Vefsna og Stryn, som jeg nevnte i min første replikk til Arbeiderpartiet, sa jeg aldri at dette skulle være et kommunalt anliggende. Det jeg brukte Stryn og Vefsna som eksempler på, var store kraftprosjekter som blir skrinlagt av denne regjeringen, og det er åpenbart ikke krafthensynet som er det viktigste. Selvsagt skal prosjekter som er overgripende over mer enn én kommunegrense, måtte vedtas og behandles enten regionalt eller statlig – hvis det er store prosjekter. Vi har aldri sagt noe annet. Det å prøve å tillegge oss et slikt standpunkt blir helt meningsløst. Det det ble brukt som eksempel på, er at når man har et lite prosjekt innenfor en kommunegrense, slik som Austevoll, er det meningsløst at man skal tvinge dem til å akseptere prosjektet når krafthensyn ikke gjelder mange andre steder.

Statsråden hadde behov for å utfordre Fremskrittspartiet. Jeg kan berolige statsråden med at det får han rikelig med anledning til hvis han stiller til gjenvalg for SV i neste periode. Da kan han utfordre mange statsråder fra Fremskrittspartiet i replikkordskifter i denne sal. Hvis ønsket er å finne ut hva Fremskrittspartiet står for, ville jeg heller anbefalt statsråden å lese innstillingen, noe han åpenbart ikke har gjort, ut fra mange av utsagnene hans å dømme. Der har Fremskrittspartiet fremmet en rekke helhetlige alternative forslag som viser at vi ønsker å ivareta mange av de samme hensynene som regjeringspartiene prøver å ivareta, men vi tror på andre virkemidler. Vi tror på lokaldemokrati istedenfor sentralstyring.

Når miljøvernministeren ber Fremskrittspartiet navngi hvilke kommuner som skal slås sammen, er det helt irrelevant med tanke på å vise retning. Da kan man like godt stille spørsmålet tilbake: Navngi hvor denne regjeringen skal bygge barnehager for å innfri sitt valgløfte om full barnehagedekning. Jeg gjør jo ikke det, for det er helt urimelig, for det er en prosess hvor løsningen vil komme etter hvert. Man kan ikke sitte og peke på det i forkant.

Det som likevel er det mest oppsiktsvekkende i denne debatten, er ikke at miljøvernministeren argumenterer som han alltid gjør, men det er at Senterpartiet fullstendig nekter å uttale seg om hva de mener om vindmøllertvan-

gen som de nå er med på å innføre. Til og med Venstre, som er veldig offensiv på bygging av vindmøller, sier at dette er problematisk slik plan- og bygningsloven nå blir. Senterpartiet har ved enhver anledning i denne debatten unngått å forholde seg til forslaget. Det viser jo veldig tydelig at det ikke er slik som miljøvernministeren sier, at det her er bred enighet mellom Senterpartiet og SV. Jeg tror man kan vedde to liter sjokolademelk på at så fort disse partiene kommer i opposisjon, vil de sprike i hver sin retning og prøve å gjøre endringer i det som de nå tror er et stort, godt kompromiss for å få vedtatt denne saken.

I Austevoll-saken dreier det seg altså ikke om en presskommune. Der burde kommunen få bestemme over sitt eget areal. Det får de dessverre ikke.

Presidenten: Presidenten vil be om at representanten, når han beskriver statsrådets argumenter, bruker et parlamentarisk uttrykk og ikke den typen uttrykk som ble benyttet i innlegget.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.
(Votering, se nedenfor)

Sigvald Oppbøen Hansén tok her igjen over presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutt, sa

presidenten: Den reglementsmessige tida for formiddagsmøtet er ute, og vel så det. Presidenten vil foreslå at Odelstinget gjennomfører voteringa – og ser det som vedteke.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Tord Lien på vegner av Framstegspartiet og Høgre
- forslaga nr. 2 og 3, frå Tord Lien på vegner av Framstegspartiet
- forslaga nr. 4–6, frå Peter Skovholt Gitmark på vegner av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 7, frå Peter Skovholt Gitmark på vegner av Høgre og Venstre
- forslag nr. 8, frå Peter Skovholt Gitmark på vegner av Høgre

For å redusere talet på voteringar i denne saka vil presidenten foreslå ein forenkla voteringsorden. Dette inneber at dersom mindretalsforslaga fell, vil forslagsstillarane deretter støtte innstillinga til desse paragrafane. Ein har konferert med forslagsstillarane om dette på førehand.

Presidenten vil streke under den sjølvsagde føresetnaden at når partia aksepterer ein slik voteringspraksis, skal dette ikkje bli brukt mot eit parti ved seinare høve.

Voteringa vil bli ordna som følgjer:

- Det blir først votert over alle mindretalsforslaga, der vi startar med den minste fraksjonen.
- Vidare blir det votert over alle paragrafar som dei ulike

fraksjonane ønskjer å røyste mot.

- Så blir det votert over alle paragrafar og ledd som ein reknar med vil bli samrøystes vedteke.
- Til slutt vil det bli votert over overskrifta til lova og lova i det heile.
 - Det er vedteke.

Vi begynner da med forslag nr. 8, frå Høgre. Forslaget lyder:

«I lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) skal § 9-1 Interkommunalt plansamarbeid, annet ledd lyde:

Statlige myndigheter kan anmode kommunene om å innlede et slikt samarbeid når det anses nødvendig for å ivareta hensyn og løse oppgaver som går ut over den enkelte kommune.

§ 9-5 Uenighet, første ledd skal lyde:

Er kommunene uenige om innholdet i et samlet planforslag, kan styret eller den enkelte kommune anmode fylkesmannen om å mekle.

§ 9-6 Gjennomføring og endring, annet ledd skal lyde:

Dersom en kommune ensidig ønsker å endre en plan etter kapitlet her, skal de øvrige deltakende og berørte parter få skriftlig varsel om dette før planarbeidet starter.

§ 12-8 Oppstart av reguleringsplanarbeid, første ledd skal lyde:

Når planarbeidet igangsettes, skal berørte offentlige organer og andre interesserte varsles. Når forslagsstilleren er en annen enn planmyndigheten selv, skal planspørsmålet legges fram for planmyndigheten i oppstartsmøte, der også berørte fagmyndigheter deltar. Kommunen skal gi råd om hvordan planen bør utarbeides, og kan bistå i planarbeidet.

§ 19-1 Søknad om dispensasjon, tredje punktum skal lyde:

Statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, skal få mulighet til å uttale seg før det gis dispensasjon fra planer, plankrav og forbudet i § 1-8.»

Votering:

Forslaget frå Høgre blei med 63 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.06.50)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 7, frå Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«I lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) skal § 6-4 Statlig arealplan, tredje ledd lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg for vannkraft med kapasitet på mer enn 10 MW produsert kraft etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Departementets vedtak etter dette ledd kan ikke påklages.»

Votering:

Forslaget frå Høgre og Venstre blei med 61 mot 15 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.07.15)

Presidenten: Det blir så votert over forslaga nr. 4 – 6, frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) skal § 2 nytt femte ledd lyde:

Departementet kan bestemme at ethvert kraftproduksjonsanlegg med kapasitet på mer enn 10 MW produsert kraft med endelig konsesjon etter denne lov uten vidare skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) skal § 3-1 nytt fjerde ledd lyde:

Departementet kan bestemme at ethvert kraftanlegg for produksjon av vannkraft med kapasitet på mer enn 10 MW produsert kraft med endelig konsesjon etter denne lov, og som ikke er unntatt fra plan- og bygningsloven etter tredje ledd, uten vidare skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.»

Forslag nr. 6 lyder:

«I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) skal § 22 fjerde ledd nytt annet punktum lyde:

Vassdragsmyndigheten kan bestemme at ethvert kraftproduksjonsanlegg med kapasitet på mer enn 10 MW produsert kraft med endelig konsesjon etter denne lov uten vidare skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.»

Votering:

Forslaga frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei med 57 mot 19 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 16.07.43)

Presidenten: Det blir så votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningloven) (plandelen) skal § 1-8 Forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag, første ledd lyde:

I sjønære arealer hvor det tradisjonelt har vært utøvd friluftsliv skal det ved regulering tas hensyn til allmennhetens mulighet til fri ferdsel.

§ 6-4 Statlig arealplan, tredje ledd skal lyde:

Departementet kan når viktige statlige hensyn tilsier det, bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg uten vidare skal ha virkning som statlig arealplan. Departementets vedtak etter dette ledd kan ikke påklages. § 11-11 Bestemmelser til arealformål etter § 11-7 nr. 5 og 6, nr. 7 skal lyde:

7. hvilke artsgrupper av akvakultur som kan etableres. § 19-1 Søknad om dispensasjon, tredje punktum skal lyde:

Statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, skal få mulighet til å uttale seg før det gis dispensasjon fra planer og plankrav.»

Forslag nr. 3 lyder:

«I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) skal § 2 femte ledd lyde:

Departementet kan, når viktige statlige hensyn tilsier det, bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter denne lov uten vidare skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet blei med 60 mot 16 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.06)

Presidenten: Det blir så votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet og Høgre.

Forslaget lyder:

«I lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) skal § 1-6 første ledd andre punktum strykes.

§ 1-9 Forholdet til forvaltningsloven og klage, tredje ledd skal lyde:

Berørt statlig organ, herunder Sametinget, og kommune kan påklage enkeltvedtak etter loven dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Dette gjelder likevel ikke i plansaker der vedkommende myndighet er gitt anledning til å fremme innsigelse. § 3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven, annet ledd skal lyde:

Planleggingen skal fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning mellom sektormyndigheter og mellom statlige og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.

§ 3-1 femte ledd skal lyde:

Vedtatte planer skal være et felles grunnlag for kommunal, statlig og privat virksomhet i planområdet.

§ 3-2 første ledd skal lyde:

Ansvar for planlegging etter loven ligger til kommunestyrene og Kongen, jf. §§ 3-3 til 3-7.

§ 3-2 fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen skal påse at kommunene oppfyller plikten til planlegging etter loven.

§ 3-4 Regionens planoppgaver og planleggingsmyndighet, skal lyde:

To eller flere kommuner kan samarbeide om planlegging etter denne lov når det er hensiktsmessig å samordne planleggingen over kommunegrenser. Samarbeidet kan omfatte alle kommunale plan typer.

§ 3-5 Statlige planoppgaver og planleggingsmyndighet, tredje ledd skal lyde:

Departementet har det administrative hovedansvaret for statens planleggingsoppgaver etter loven og skal arbeide for at de vedtak som treffes nasjonalt blir fulgt opp i den kommunale planleggingen.

§ 3-6 Felles planleggingsoppgaver, første ledd skal lyde:

Statlig myndighet kan starte arbeid med planer etter denne lov på områder der staten og kommunene sammen har ansvar for å løse planoppgaver av regional eller nasjonal betydning, herunder samordnet areal- og transportplanlegging, planlegging av større sammenhengende natur- og friluftsområder omkring byer og tettsteder, samordnet vannplanlegging og kystsoneplanlegging.

§ 3-7 Overføring av planforberedelse til statlig myndighet; første, annet og tredje ledd skal lyde:

Etter nærmere avtale mellom partene kan statlig myndighet helt eller delvis overta de oppgavene planadministrasjonen i kommunen har med å organisere planarbeidet og utarbeide planforslag.

Oppnås ikke enighet mellom vedkommende myndighet og kommunen om organisering av planarbeidet, treffer departementet avgjørelsen.

Myndigheter med ansvar for større samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur kan etter samråd med planmyndigheten utarbeide og fremme forslag til arealplan for slike tiltak og beslutte å legge slike planer ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene for vedkommende plantype. Gjeldende kommunale planstrategier skal vurderes i forbindelse med planarbeidet.

§ 4-1 Planprogram, første ledd skal lyde:

For alle kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.

§ 4-1 Planprogram, fjerde ledd skal lyde:

Dersom berørte statlige myndigheter på grunnlag av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av uttalelsen til forslaget til planprogram.

§ 4-2 Planbeskrivelse og konsekvensutredning, annet ledd skal lyde:

For kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn.

§ 5-2 Høring og offentlig ettersyn, første ledd skal lyde:

Når loven her bestemmer at et planforslag skal sendes på høring, skal forslaget sendes til alle statlige og kommunale myndigheter og andre offentlige organer, private organisasjoner og institusjoner, som blir berørt av forslaget, til uttalelse innen en fastsatt frist.

§ 5-4 Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag, første ledd skal lyde:

Berørt statlig organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan dersom

planforslaget er i strid med bestemmelser i lov, forskrift, overordnet plan eller nasjonale mål vedtatt av Stortinget. § 5-6 Mekling og avgjørelse av departementet, første ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Departementet avgjør, senest innen 6 måneder etter at frist før høring av planforslaget er utløpt, om innsigelsen skal tas til følge og planen endres. Dersom det ikke er truffet noen avgjørelse innen denne fristen regnes innsigelsen for ikke å ha blitt tatt til følge, og planen for rettskraftig.

§ 6-4 Statlig arealplan, første ledd skal lyde:

Når gjennomføringen av viktige nasjonale statlige utbyggings- eller anleggstiltak gjør det nødvendig, kan departementet henstille til vedkommende kommune om å utarbeide arealdel til kommuneplan eller reguleringsplan etter lovens kapittel 11 og 12.

§ 10-1 Kommunal planstrategi, annet ledd skal lyde:

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

§ 11-3 Virkningen av kommuneplanens samfunnsdel, første ledd skal lyde:

Kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens virksomhet i kommunen.

§ 11-4 Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan og rullering av handlingsdel, annet ledd skal lyde:

For den årlige rullering av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

§ 11-7 Arealformål i kommuneplanens arealdel, annet ledd nr. 1 og nr. 2 skal lyde:

Arealformål:

1. Bebyggelse og anlegg.

Underformål:

Boligbebyggelse, fritidsbebyggelse, sentrumsformål, kjøpesenter, forretninger, bebyggelse for offentlig eller privat tjenesteyting, fritids- og turistformål, råstoffutvinning, næringsbebyggelse, idrettsanlegg, sivile skytebaner, andre typer anlegg, uteoppholdsarealer, grav- og urnelunder.

2. Samferdselsanlegg, teknisk infrastruktur og motorferdselsområder.

Underformål:

Veg, bane, lufthavn, havn, hovednett for sykkel, kollektivnett, kollektivknutepunkt, parkeringsplasser, traséer for teknisk infrastruktur og områder for motorferdsel, herunder kjøreleder for motorferdsel i utmark.

§ 11-15 Vedtak av kommuneplan, annet ledd skal lyde:

Planen skal kunngjøres og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Et eksemplar av planen skal sendes til departementet, fylkesmannen og berørte statlige myndigheter.

§ 11-16 Innsigelse og vedtak av departementet, tredje ledd skal lyde:

Departementet kan, selv om det ikke er reist innsigelse, oppheve hele eller deler av planen eller gjøre de endringer som finnes påkrevd, dersom den strider mot nasjonale interesser. Kommunen skal ha fått mulighet til å uttale seg før departementet treffer vedtak. Kommunen må innen tre måneder etter at departementet har mottatt den være underrettet om at planen kan bli endret.

§ 19-2 Dispensasjonsvedtaket, første ledd skal lyde:

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Kongen kan i forskrift fastsette tidsfrist for behandling av dispensasjonssaker.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet og Høgre blei med 49 mot 27 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.32)

Presidenten: Vi går da til tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen)

Første del: Alminnelig del

Kapittel 1 Fellesbestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.

Byggesaksbehandling etter loven skal sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Det enkelte tiltak skal utføres forsvarlig.

Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

§ 1-2 Lovens virkeområde

Når ikke annet er bestemt, gjelder loven for hele landet, herunder vassdrag.

I sjøområder gjelder loven ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjene.

Kongen kan bestemme at kapittel 14 skal gjelde for

nærmere bestemte tiltak utenfor én nautisk mil utenfor grunnlinjene.

Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard.

§ 1-3 Tiltak som er unntatt fra loven

Rørledninger i sjø for transport av petroleum omfattes ikke av loven.

For anlegg for overføring eller omforming av elektrisk energi som nevnt i energiloven § 3-1 tredje ledd gjelder bare kapittel 2 og 14.

§ 1-4 Plan- og bygningsmyndighetenes oppgaver og andre myndigheters plikter overfor plan- og bygningsmyndighetene

Plan- og bygningsmyndighetene skal utføre de oppgaver som de har etter denne lov med tilhørende forskrifter, herunder påse at plan- og bygningslovgivningen overholdes i kommunen.

Plan- og bygningsmyndighetene skal samarbeide med andre offentlige myndigheter som har interesse i saker etter plan- og bygningsloven og innhente uttalelse i spørsmål som hører under vedkommende myndighets saksområde.

Finner noen som utfører offentlig besiktigelse, forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, skal vedkommende snarest melde forholdet til plan- og bygningsmyndighetene.

§ 1-5 Virkninger av planer

Virkningen av vedtatt plan etter denne lov for videre planlegging, forvaltning og vedtak om virksomhet, utbygging og vern framgår av bestemmelsene for de enkelte plantypene, jf. §§ 6-3, 8-2, 8-5, 11-3, 11-6 og 12-4.

Ny plan eller statlig eller regional planbestemmelse går ved eventuell motstrid foran eldre plan eller planbestemmelse for samme areal med mindre annet er fastsatt i den nye planen eller statlig eller regional planbestemmelse.

§ 1-6 Tiltak

Med tiltak etter loven menes oppføring, riving, endring, herunder fasadeendringer, endret bruk og andre tiltak knyttet til bygninger, konstruksjoner og anlegg, samt terrenginngrep og opprettelse og endring av eiendom, jf. § 20-1 første ledd bokstav a til m. Som tiltak regnes også annen virksomhet og endring av arealbruk som vil være i strid med arealformål, planbestemmelser og hensynssoner.

Iverksetting av tiltak som omfattes av denne lov, kan bare skje dersom de ikke er i strid med lovens bestemmelser med tilhørende forskrifter, kommuneplanens arealdel og reguleringsplan, jf. kapittel 20 om søknadsplikt og tillatelse. Dette gjelder også for tiltak som:

- a) kan forestås av tiltakshaver selv etter § 20-2
- b) ikke krever søknad og tillatelse etter § 20-3
- c) har unntak for søknadsplikt etter § 20-4.

§ 1-7 Felles behandling av plan- og byggesak

Søknad om rammetillatelse kan følge reguleringsplanforslaget og behandles sammen med planforslaget, jf. §§ 12-15 og 21-4.

§ 1-8 Forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag

I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.

Andre tiltak etter § 1-6 første ledd enn fasadeendringer kan ikke settes i verk nærmere sjøen enn 100 meter fra strandlinjen målt i horisontalplanet ved alminnelig høyvann. Dette er likevel ikke til hinder for fradeling ved innløsning av bebyggd festetomt etter tomtefestelova.

Forbudet etter andre ledd gjelder så langt ikke annen byggegrense er fastsatt i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan, jf. §§ 11-9 nr. 5 og 12-7 nr. 2.

Forbudet etter andre ledd gjelder ikke der kommunen i kommuneplanens arealdel har tillatt oppføring av nødvendige bygninger, mindre anlegg og opplag som skal tjene til landbruk, reindrift, fiske, akvakultur eller ferdsel til sjøs, jf. § 11-11 nr. 4.

For områder langs vassdrag som har betydning for natur-, kulturmiljø- og friluftsinnteresser skal kommunen i kommuneplanens arealdel etter § 11-11 nr. 5 fastsette grense på inntil 100 meter der bestemte angitte tiltak mv. ikke skal være tillatt.

§ 1-9 Forholdet til forvaltningsloven og klage

Forvaltningsloven gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i denne loven.

Det kan i byggesaken ikke klages på forhold som er avgjort i bindende reguleringsplan eller ved dispensasjon, og hvor klagefristen for disse vedtakene er utløpt. Dersom det finnes hensiktsmessig, kan klagen realitetsbehandles i stedet for å avvises.

Berørt statlig organ, herunder Sametinget, regionalt organ og kommune kan påklage enkeltvedtak etter loven dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde. Dette gjelder likevel ikke i plansaker der vedkommende myndighet er gitt anledning til å fremme innsigelse.

Enhver har rett til dokumentinnsyn etter offentleglova og miljøinformasjonsloven og har hos vedkommende myndighet krav på å gjøre seg kjent med alternative utkast til planer etter denne lov, herunder dokumenter som ligger til grunn for planutkastene med de unntak som følger av offentleglova kapittel 3.

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter denne lov.

Kapittel 2 Krav om kartgrunnlag, stedfestet informasjon mv.

§ 2-1 Kart og stedfestet informasjon

Kommunen skal sørge for at det foreligger et oppdatert offentlig kartgrunnlag for de formål som omhandles i loven. Staten skal stille til rådighet nasjonale kartdata for alle kommuner. Statlige, regionale og kommunale organer skal legge stedfestet informasjon til rette slik at informasjonen er lett tilgjengelig for bruk i plan- og byggesaksbehandlingen. Kartgrunnlaget skal også kunne nyttes til andre offentlige og private formål.

Kommunen kan kreve at den som fremmer planforslag

eller søknad om tiltak, utarbeider kart når dette er nødvendig for å ta stilling til forslaget eller søknaden. Kommunen kan innarbeide slike kart i det offentlige kartgrunnlaget. Kommunen kan kreve at planforslag, søknad og kart leveres i digital form.

Kongen kan bestemme at det skal iverksettes landsomfattende eller lokale prosjekter for å samle, kontrollere, revidere eller supplere plan- og byggesaksinformasjon og det offentlige kartgrunnlaget. Kongen kan pålegge offentlige organer å gi de opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre prosjektet.

Departementet kan gi forskrift om kart og stedfestet informasjon.

§ 2-2 Kommunalt planregister

Kommunene skal ha et planregister som gir opplysninger om gjeldende arealplaner og andre bestemmelser som fastlegger hvordan arealene skal utnyttes.

Departementet kan gi forskrift om kommunalt planregister, herunder bruk av elektronisk planregister.

Andre del: Plandel

I. Innledende bestemmelser

Kapittel 3 Oppgaver og myndighet i planleggingen

§ 3-1 Oppgaver og hensyn i planlegging etter loven

Innenfor rammen av § 1-1 skal planer etter denne lov:

- sette mål for den fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i kommuner og regioner, avklare samfunnsmessige behov og oppgaver, og angi hvordan oppgavene kan løses
- sikre jordressursene, kvaliteter i landskapet og vern av verdifulle landskap og kulturmiljøer
- sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv
- legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling
- legge til rette for god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet
- fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet
- ta klimahensyn gjennom løsninger for energiforsyning og transport
- fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.

Planleggingen skal fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning mellom sektormyndigheter og mellom statlige, regionale og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.

Planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring og ikke være mer omfattende enn nødvendig.

Planer skal bidra til å gjennomføre internasjonale konvensjoner og avtaler innenfor lovens virkeområde.

Vedtatte planer skal være et felles grunnlag for kommunal, regional, statlig og privat virksomhet i planområdet.

§ 3-2 Ansvar og bistand i planleggingen

Ansvar for planlegging etter loven ligger til kommunestyrene, regionale planmyndigheter og Kongen, jf. §§ 3-3 til 3-7.

Offentlige organer og private har rett til å fremme planforslag etter reglene i §§ 3-7 og 12-3, jf. § 12-11.

Alle offentlige organer har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres saksfelt eller deres egne planer og vedtak og skal gi planleggingsmyndighetene informasjon som kan ha betydning for planleggingen. Dette gjelder også for Sametinget.

Fylkesmannen skal påse at kommunene oppfyller plikten til planlegging etter loven. Regional planmyndighet skal veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver.

§ 3-3 Kommunens planoppgaver og planleggingsmyndighet

Kommunal planlegging har til formål å legge til rette for utvikling og samordnet oppgaveløsning i kommunen gjennom forvaltning av arealene og naturressursene i kommunen, og ved å gi grunnlag for gjennomføring av kommunal, regional, statlig og privat virksomhet.

Kommunestyret selv har ledelsen av den kommunale planleggingen og skal sørge for at plan- og bygningslovgivningen følges i kommunen. Kommunestyret skal vedta kommunal planstrategi, kommuneplan og reguleringsplan. Kommunen organiserer arbeidet med den kommunale planleggingen etter kapittel 10 til 12 og oppretter de utvalg og treffer de tiltak som finnes nødvendig for gjennomføring av planleggingen.

Kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen.

Kommunestyret skal sikre at kommunen har tilgang til nødvendig planfaglig kompetanse.

§ 3-4 Regionens planoppgaver og planleggingsmyndighet

Regional planlegging har til formål å stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i en region.

Regional planmyndighet har ansvaret for og ledelsen av arbeidet med regional planstrategi, regionale planer og regional planbestemmelse etter reglene i kapittel 7 og 8. Regional planmyndighets kompetanse til å vedta regional plan kan ikke overføres eller delegeres til annet organ.

Regional planmyndighet skal sørge for å ha tilgang til nødvendig planfaglig kompetanse for utarbeiding og behandling av planer og planfaglig veiledningsvirksomhet etter loven.

Fylkestinget er regional planmyndighet.

§ 3-5 Statlige planoppgaver og planleggingsmyndighet

Statlige planretningslinjer og planvedtak har til formål å ivareta nasjonale eller regionale interesser i planleggingen. Dette omfatter nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, statlige planretningslinjer, statlige planbestemmelser og statlig arealplan.

Kongen har ansvaret for og ledelsen av planleggingsvirksomheten på nasjonalt nivå.

Departementet har det administrative hovedansvaret for statens planleggingsoppgaver etter loven og skal arbeide for at de vedtak som treffes nasjonalt blir fulgt opp i den regionale og kommunale planleggingen.

Departementet skal føre tilsyn med at plikten til regional planlegging i medhold av denne lov blir overholdt.

§ 3-6 Felles planleggingsoppgaver

Statlig og regional myndighet kan starte arbeid med planer etter denne lov på områder der staten, regional planmyndighet og kommunene sammen har ansvar for å løse planoppgaver av regional eller nasjonal betydning, herunder samordnet areal- og transportplanlegging, planlegging av større sammenhengende natur- og friluftsområder omkring byer og tettsteder, samordnet vannplanlegging og kystsonoplanlegging.

Kongen fastsetter ved forskrift hvilke oppgaver, områder og myndigheter dette gjelder, herunder at det til planer for større sammenhengende natur- og friluftsområder omkring byer og tettsteder kan fastsettes felles planbestemmelser om utøvelse av næringsvirksomhet og om ferdsel.

§ 3-7 Overføring av planforberedelse til statlig eller regional myndighet

Etter nærmere avtale mellom partene kan statlig eller regional myndighet helt eller delvis overta de oppgavene planadministrasjonen i kommunen og regional planmyndighet har med å organisere planarbeidet og utarbeide planforslag.

Oppnås ikke enighet mellom vedkommende myndighet og kommunen eller regional planmyndighet om organisering av planarbeidet, treffer departementet avgjørelsen.

Myndigheter med ansvar for større samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur kan etter samråd med planmyndigheten utarbeide og fremme forslag til arealplan for slike tiltak og beslutte å legge slike planer ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene for vedkommende plantype. Gjeldende kommunale eller regionale planstrategier skal vurderes i forbindelse med planarbeidet.

For planleggingen gjelder for øvrig de vanlige regler om behandling og rettsvirkning av vedkommende plantype.

Kapittel 4 Generelle utredningskrav

§ 4-1 Planprogram

For alle regionale planer og kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig

med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Dersom berørte regionale og statlige myndigheter på grunnlag av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av uttalelsen til forslaget til planprogram.

Dersom planen får vesentlige miljøvirkninger i en annen stat, skal planmyndigheten sende forslag til program for planarbeidet til berørte myndigheter i denne staten til uttalelse.

§ 4-2 Planbeskrivelse og konsekvensutredning

Alle forslag til planer etter loven skal ved offentlig ettersyn ha en planbeskrivelse som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger, samt planens forhold til rammer og retningslinjer som gjelder for området.

For regionale planer og kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn.

Kongen kan gi forskrift om planprogram, planbeskrivelse og konsekvensutredninger, herunder om behandling av planer med grenseoverskridende virkninger.

§ 4-3 Samfunnsikkerhet og risiko- og sårbarhetsanalyse

Ved utarbeidelse av planer for utbygging skal planmyndigheten påse at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres for planområdet, eller selv foreta slik analyse. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Område med fare, risiko eller sårbarhet avmerkes i planen som hensynssone, jf. §§ 11-8 og 12-6. Planmyndigheten skal i arealplaner vedta slike bestemmelser om utbyggingen i sonen, herunder forbud, som er nødvendig for å avverge skade og tap.

Kongen kan gi forskrift om risiko- og sårbarhetsanalyser.

Kapittel 5 Medvirkning i planleggingen

§ 5-1 Medvirkning

Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

§ 5-2 Høring og offentlig ettersyn

Når loven her bestemmer at et planforslag skal sendes på høring, skal forslaget sendes til alle statlige, regionale og kommunale myndigheter og andre offentlige organer,

private organisasjoner og institusjoner, som blir berørt av forslaget, til uttalelse innen en fastsatt frist.

Når loven her bestemmer at et forslag skal legges ut til offentlig ettersyn, skal minst ett eksemplar av forslaget være lett tilgjengelig for alle, slik at enhver kan sette seg inn i det. Ved kunngjøring av planutkast skal det gjøres oppmerksom på om det foreligger alternative utkast til planen som ikke har vært eller vil bli kunngjort. Det skal i tilfelle også opplyses at de er tilgjengelige på planmyndighetens kontor.

Det skal legges til rette for elektronisk presentasjon og dialog i alle faser av planprosessen.

Nærmere krav til høring og offentlig ettersyn framgår av bestemmelsene for den enkelte plantype.

§ 5-3 Regionalt planforum

I hver region bør det være et regionalt planforum. I planforumet skal statlige, regionale og kommunale interesser klarlegges og søkes samordnet i forbindelse med arbeidet med regionale og kommunale planer.

Regional planmyndighet oppretter regionalt planforum. Statlige og regionale organer og kommuner som er berørt av den aktuelle sak, skal delta. Andre representanter for berørte interesser kan inviteres til å delta i planforumets møter.

Regional planmyndighet har ansvar for planforumets ledelse og sekretariat.

§ 5-4 Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag

Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.

Andre kommuner kan fremme innsigelse mot forslag til slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for kommunens innbyggere, for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging.

Sametinget kan fremme innsigelse mot slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse.

Dersom planforslaget er i strid med bestemmelser i loven, forskrift, statlig planretningslinje, statlig eller regional planbestemmelse, eller overordnet plan, kan det fremmes innsigelse.

Innsigelse skal fremmes så tidlig som mulig og senest innen den frist som er fastsatt for høringen av planforslaget. Innsigelse skal begrunnes.

§ 5-5 Begrensning i adgangen til å fremme innsigelse

Det kan ikke fremmes ny innsigelse mot forhold fastsatt i formål og bestemmelser som det tidligere har vært fremmet innsigelse mot, og som har blitt avgjort i løpet av de ti foregående år. Det kan heller ikke fremmes innsigelse mot forhold i plansak som det kunne ha vært fremmet innsigelse mot i forbindelse med en tidligere plan om samme forhold vedtatt i løpet av de ti foregående år. Dersom kommunen og innsigelsesorganet er uenig om adgan-

gen til å fremme innsigelse etter denne bestemmelsen er avskåret, avgjør departementet spørsmålet.

I tilfeller som nevnt i første ledd tredje punktum får kommunens planvedtak først virkning når departementet har avgjort at innsigelsesadgangen er avskåret. Dersom departementet finner at innsigelsesadgangen er i behold, behandles saken videre på vanlig måte.

Retten til å fremme innsigelse bortfaller dersom kravet til deltakelse i planprosessen etter § 3-2 tredje ledd ikke er oppfylt, forutsatt at planmyndigheten har oppfylt sin varslingsplikt og kravene til varslingsplikt for vedkommende plantype.

§ 5-6 Mekling og avgjørelse av departementet

Finner kommunen ikke å kunne ta hensyn til innsigelsen, skal det ordinært foretas mekling mellom partene. Dersom enighet ikke oppnås, treffer kommunen planvedtak og sender planen og innsigelsen, med meklerens tilråding, til departementet. Departementet avgjør om innsigelsen skal tas til følge og planen endres.

Kongen avgjør hvem som skal være mekler.

II. Nasjonale planoppgaver

Kapittel 6 Statlige planretningslinjer og planvedtak

§ 6-1 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

For å fremme en bærekraftig utvikling skal Kongen hvert fjerde år utarbeide et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette skal følges opp i planleggingen etter denne lov og legges til grunn for statens deltaking.

§ 6-2 Statlige planretningslinjer

Kongen kan gi statlige planretningslinjer for landet som helhet eller for et geografisk avgrenset område.

Statlige planretningslinjer skal legges til grunn ved:

- a) statlig, regional og kommunal planlegging etter loven her,
- b) enkeltvedtak som statlige, regionale og kommunale organer treffer etter loven her eller annen lovgivning.

Forslag til statlige planretningslinjer skal sendes på høring med seks ukers frist for uttalelse før de vedtas.

Departementet skal gjøre statlige planretningslinjer kjent for alle berørte offentlige organer, interesserte organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.

§ 6-3 Statlige planbestemmelser

Når det er nødvendig for å ivareta nasjonale eller regionale interesser, kan Kongen etter samråd med de berørte kommuner og regionale planmyndigheter for et tidsrom av inntil ti år nedlegge forbud mot at det innenfor nærmere avgrensede geografiske områder, eller i hele landet, blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke av departementet, eller bestemme at slike tiltak uten slikt samtykke bare kan iverksettes i samsvar med bindende arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan etter denne lov. Kongen kan forlenge forbudet med fem år av gangen.

Før vedtak fattes, skal forslag til bestemmelse sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i de berørte kommuner med seks ukers frist for uttalelse, og gjøres tilgjengelig gjennom minst én avis som er alminnelig lest på stedet og elektroniske medier.

Statlige planbestemmelser skal etter vedtak kunngjøres i Norsk Lovtidend og gjøres kjent for alle berørte offentlige organer, interesserte organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.

§ 6-4 Statlig arealplan

Når gjennomføringen av viktige statlige eller regionale utbyggings-, anleggs- eller vernetiltak gjør det nødvendig, eller når andre samfunnsmessige hensyn tilsier det, kan departementet henstille til vedkommende kommune om å utarbeide arealdel til kommuneplan eller reguleringsplan etter lovens kapittel 11 og 12.

På samme vilkår kan departementet selv utarbeide og vedta slik plan. Departementet trer da inn i myndigheten til kommunestyret. Vedkommende kommune plikter å gi departementet nødvendig bistand i arbeidet.

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Departementets vedtak etter dette ledd kan ikke påklages.

III. Regional planlegging

Kapittel 7 Regional planstrategi

§ 7-1 Regional planstrategi

Regional planmyndighet skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet.

Planstrategien skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter og ta stilling til hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging.

Den regionale planstrategien skal inneholde en oversikt over hvordan de prioriterte planoppgavene skal følges opp og opplegget for medvirkning i planarbeidet.

Kongen kan gi forskrift om innholdet i og opplegget for de enkelte delene av den regionale planleggingen.

§ 7-2 Behandling og virkning av regional planstrategi

Forslag til regional planstrategi sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Fristen for å komme med uttalelse skal være minst seks uker. Planstrategien vedtas av regional planmyndighet.

Når regional planstrategi er vedtatt av regional planmyndighet, legges den fram for Kongen til godkjenning. Ved godkjenningen kan Kongen, etter drøfting med regional planmyndighet, vedta de endringer som finnes påkrevd ut fra hensynet til nasjonale interesser.

Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen.

Kapittel 8 Regional plan og planbestemmelse

§ 8-1 Regional plan

Regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien.

Kongen kan gi pålegg om å utarbeide regional plan for bestemte virksomhetsfelt, tema eller geografiske områder og gjennom forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innhold, organisering og om planen skal godkjennes av Kongen.

Til regional plan skal det utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen.

Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet og rulleres årlig.

§ 8-2 Virkning av regional plan

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

§ 8-3 Utarbeiding av regional plan

Ved utarbeiding av regional plan skal regional planmyndighet samarbeide med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner. Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak.

Regional planmyndighet utarbeider forslag til planprogram i samarbeid med berørte kommuner og statlige myndigheter, jf. § 4-1. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn med minst seks ukers frist. Planprogrammet fastsettes av regional planmyndighet.

Forslag til regional plan sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn med minst seks ukers frist. Regionale planer med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en særskilt vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn, jf. § 4-2 andre ledd.

§ 8-4 Vedtak av regional plan

Regional plan vedtas med endelig virkning av regional planmyndighet dersom saken ikke bringes inn for departementet etter bestemmelsen i andre ledd, eller annet følger av forskrift til § 8-1 andre ledd. Kommunene, fylkesmannen og berørte statlige organer skal underrettes om vedtaket. Et eksemplar av planen sendes til departementene til orientering.

Dersom statlig organ av hensyn til nasjonale eller statlige interesser på vedkommendes ansvarsområde, eller kommune som blir direkte berørt av planen, har vesentlige innvendinger mot planens mål eller retningslinjer, kan de kreve at saken bringes inn for departementet, som kan gjøre de endringer som finnes påkrevd. Tilsvarende gjelder ved vedtak av regional planbestemmelse etter § 8-5.

Selv om saken ikke bringes inn for departementet etter foregående ledd, kan departementet, etter at regional planmyndighet er gitt høve til å uttale seg, foreta endringer i planen ut fra nasjonale interesser. Regional planmyndig-

het må være underrettet om at planen vil bli endret innen tre måneder etter at departementet har mottatt den.

§ 8-5 Regional planbestemmelse

Regional planmyndighet kan fastsette regional planbestemmelse knyttet til retningslinjer for arealbruk i en regional plan som skal ivareta nasjonale eller regionale hensyn og interesser. Bestemmelsen kan fastsette at det for et tidsrom av inntil ti år nedlegges forbud mot at det blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke innenfor nærmere avgrensede geografiske områder, eller bestemme at slike tiltak uten slikt samtykke bare kan iverksettes i samsvar med godkjent arealplan etter denne lov.

Forslag om regional planbestemmelse skal utarbeides og behandles i samsvar med reglene i §§ 8-3 og 8-4, og kan fremmes i forbindelse med utarbeiding av en regional plan.

Regional planmyndighet kan, etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner, forlenge forbudet med fem år av gangen.

Samtykke til å iverksette tiltak som omfattes av regional planbestemmelse kan gis av regional planmyndighet etter samråd med fylkesmannen og berørte kommuner.

Regional planbestemmelse skal kunngjøres i Norsk Lovtidend og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Et eksemplar av planbestemmelsen skal sendes til departementet, fylkesmannen og berørte kommuner og statlige myndigheter.

Kapittel 9 Interkommunalt plansamarbeid

§ 9-1 Interkommunalt plansamarbeid

To eller flere kommuner bør samarbeide om planlegging etter denne lov når det er hensiktsmessig å samordne planleggingen over kommunegrenser. Samarbeidet kan omfatte alle kommunale plantyper.

Interkommunalt plansamarbeid kan igangsettes som gjennomføring av regional planstrategi. Regional planmyndighet eller statlige myndigheter kan anmode kommunene om å innlede et slikt samarbeid når det anses nødvendig for å ivareta hensyn og løse oppgaver som går ut over den enkelte kommune.

Når det anses nødvendig for å ivareta og løse nasjonale og viktige regionale hensyn og oppgaver, kan departementet pålegge kommuner å inngå i et slikt plansamarbeid. Herunder kan det bestemme organisering av plansamarbeidet, om hvilke oppgaver samarbeidet skal gjelde og om hvilket geografisk område det skal omfatte. Før slike bestemmelser gis, skal vedkommende kommuner ha hatt anledning til å uttale seg.

§ 9-2 Organisering

Planarbeidet ledes av et styre med samme antall representanter fra hver kommune, med mindre kommunene er enige om noe annet. Med mindre annet er vedtatt av kommunene, fastsetter styret selv regler for sitt arbeid og organiserer planarbeidet slik det finner det hensiktsmessig.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om organisering av interkommunalt plansamarbeid.

§ 9-3 Planprosess og planinnhold

For planprosess og innhold i planene gjelder reglene for vedkommende plantype, jf. kapittel 11 og 12. Hver kommune har ansvar for at saksbehandlingsreglene følges innenfor sitt område.

De deltakende kommuner kan overføre til styret den myndighet til å treffe vedtak om planprosessen som etter loven er lagt til kommunen.

Hvert kommunestyre treffer endelig planvedtak for sitt område.

§ 9-4 Overføring til regional plan

Et flertall av kommunene kan til enhver tid anmode regional planmyndighet om å ta over planarbeidet som regional plan, på grunnlag av det planarbeidet som er utført.

Regional planmyndighet og statlig myndighet kan anmode kommunene om at arbeidet føres videre som regional plan når det anses nødvendig for å ivareta hensyn og løse oppgaver som går ut over den enkelte kommune. Et flertall av kommunene kan samtykke i dette.

Departementet kan bestemme at planarbeidet skal føres videre som regional plan. Før slikt vedtak treffes, skal kommunene ha fått anledning til å uttale seg.

§ 9-5 Uenighet

Er kommunene uenige om innholdet i et samlet planforslag, kan styret eller den enkelte kommune anmode fylkesmannen eller regional planmyndighet om å mekle.

En kommune kan med tre måneders skriftlig varsel tre ut av plansamarbeidet. De øvrige kommunene kan fortsette plansamarbeidet for det området de dekker.

Departementet kan pålegge den enkelte kommune fortsatt å delta i samarbeidet.

§ 9-6 Gjennomføring og endring

Partene i et interkommunalt plansamarbeid bør inngå avtale om gjennomføring av planer som er vedtatt på grunnlag av slikt samarbeid, når det er behov for samordning av bruk av virkemidler for gjennomføring.

Dersom en kommune eller regional planmyndighet ensidig ønsker å endre en plan etter kapitlet her, skal de øvrige deltakende og berørte parter få skriftlig varsel om dette før planarbeidet starter.

§ 9-7 Plansamarbeid mellom regioner og kommuner

Reglene i dette kapittel gjelder tilsvarende for plansamarbeid mellom en eller flere regioner og en eller flere kommuner.

Departementet kan pålegge slikt plansamarbeid når det er nødvendig for å løse planleggingsoppgaver for større områder under ett. Herunder kan departementet gi bestemmelser om formålet med samarbeidet, hvilke oppgaver samarbeidet skal gjelde, hvilket geografisk område det skal omfatte, organisering av nødvendige samarbeidsorganer, og statens medvirkning. Før slike bestemmelser

gis, skal vedkommende regioner og kommuner ha hatt anledning til å uttale seg.

IV. Kommunal planlegging

Kapittel 10 Kommunal planstrategi

§ 10-1 Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

Kapittel 11 Kommuneplan

§ 11-1 Kommuneplan

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Kongen kan gi forskrift om:

- innhold i generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel, jf. § 11-9
- underformål av arealformål, jf. §§ 11-7 og 12-5
- behandling av kommuneplanen, jf. §§ 11-12 til 11-17
- samordnet gjennomføring av samfunnsdelen av kommuneplan og økonomiplan etter kommuneloven, jf. §§ 11-2 til 11-12.

§ 11-2 Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den

bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.

For utarbeiding og vedtak av kommuneplanens samfunnsdel gjelder §§ 11-12 til 11-15.

§ 11-3 Virkningen av kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen.

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

§ 11-4 Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan og rullering av handlingsdel

Ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplaner gjelder bestemmelsene om kommunal planstrategi, jf. § 10-1, og om behandling av kommuneplan, jf. §§ 11-12 til 11-15.

For den årlige rullering av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

§ 11-5 Kommuneplanens arealdel

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel) som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Det kan utarbeides arealplaner for deler av kommunens område.

Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Kommuneplanens arealdel skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer, og overordnede planer for arealbruk, er ivaretatt.

Plankartet skal i nødvendig utstrekning vise hovedformål og hensynssoner for bruk og vern av arealer.

Kommunen kan etter vurdering av eget behov detaljere kommuneplanens arealdel for hele eller deler av kommunens område med nærmere angitte underformål for arealbruk, hensynssoner og bestemmelser, jf. §§ 11-7 til 11-11.

§ 11-6 Rettsvirkning av kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel fastsetter framtidig areal-

bruk for området og er ved kommunestyrets vedtak bindende for nye tiltak eller utvidelse av eksisterende tiltak som nevnt i § 1-6. Planen gjelder fra kommunestyrets vedtak, dersom ikke saken skal avgjøres av departementet etter § 11-16.

Tiltak etter § 1-6 må ikke være i strid med planens arealformål og generelle bestemmelser, samt bestemmelser knyttet til arealformål og hensynssoner.

Der det ikke gjelder eller er stilt krav om reguleringsplan, jf. § 12-1 andre ledd, skal kommuneplanens arealdel følges ved avgjørelse av søknad om tillatelse eller ved forreståelsen av tiltak etter reglene i § 20-1 første ledd bokstav a til m, jf. §§ 20-2 og 20-3.

§ 11-7 Arealformål i kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise arealformål som er angitt i nr. 1 til 6. Hovedformålene kan etter behov inndeles i angitte underformål.

Arealformål:

1. Bebyggelse og anlegg.

Underformål:

boligbebyggelse, fritidsbebyggelse, sentrumsformål, kjøpesenter, forretninger, bebyggelse for offentlig eller privat tjenesteyting, fritids- og turistformål, råstoffutvinning, næringsbebyggelse, idrettsanlegg, andre typer anlegg, uteoppholdsarealer, grav- og urnelunder.

2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur.

Underformål:

veg, bane, lufthavn, havn, hovednett for sykkel, kollektivnett, kollektivknutepunkt, parkeringsplasser, traseer for teknisk infrastruktur.

3. Grønnstruktur.

Underformål:

naturområder, turdrag, friområder og parker.

4. Forsvaret.

Underformål:

ulike typer militære formål.

5. Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift.

Underformål:

a) areal for nødvendige tiltak for landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag,

b) areal for spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse mv., jf. § 11-11 nr. 2.

6. Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsoner.

Underformål:

ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, drikkevann, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon.

I områder hvor arealplanen bare angir hovedformål for arealbruk, skal det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser som klargjør vilkårene for bruk og vern av arealene, jf. §§ 11-9 til 11-11.

§ 11-8 Hensynssoner

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal. Hensyn og forhold som inngår i andre ledd bokstav a til f, skal markeres i arealdelen som hen-

synssoner med tilhørende retningslinjer og bestemmelser. Det kan angis flere soner for samme areal.

Til hensynssone skal det i nødvendig utstrekning angis hvilke bestemmelser og retningslinjer som gjelder eller skal gjelde i medhold av loven eller andre lover for å ivareta det hensynet sonen viser.

Det kan fastsettes følgende hensynssoner:

a) *Sikrings-, støy- og faresoner med angivelse av fareår-sak eller miljørisiko.*

Det kan gis bestemmelser som forbyr eller setter vilkår for tiltak og/eller virksomheter, jf. § 1-6, innenfor sonen.

b) *Sone med særlige krav til infrastruktur med angivelse av type infrastruktur.*

Det kan gis bestemmelser om krav til infrastruktur i et utbyggingsområde, både som forbud eller påbud med hjemmel i § 11-9 nr. 3 og nr. 4.

c) *Sone med særlige hensyn til landbruk, reindrift, fri-luftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø, med angivelse av interesse.*

For randsonen til nasjonalparker og landskapsvern-områder kan det, samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt verneområde eller revisjon av verneforskrift eller forvaltningsplan for etablerte verneområder, fastsettes bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet.

Det kan gis retningslinjer om begrensninger av virksomhet og vilkår for tiltak for å ivareta interessen i sonen.

Det kan gis retningslinjer om hvilke hensyn som skal vektlegges ved praktisering av annen lovgivning så langt kommunen er tillagt myndighet etter vedkommende lov.

d) *Sone for båndlegging i påvente av vedtak etter plan- og bygningsloven eller andre lover, eller som er båndlagt etter slikt rettsgrunnlag, med angivelse av formålet.*

Båndlegging i påvente av vedtak etter plan- og bygningsloven eller andre lover er tidsbegrenset til fire år, men kan etter søknad til departementet forlenges med fire år.

e) *Sone med krav om felles planlegging for flere eiendommer, herunder med særlige samarbeids- eller eierformer samt omforming og fornyelse.*

Bestemmelser til denne sonen kan fastsette at flere eiendommer i et område skal undergis felles planlegging og at det skal brukes særskilte gjennomføringsvirke-midler. Det kan også gis bestemmelser med hjemmel i § 11-9 nr. 3.

f) *Sone hvor gjeldende reguleringsplan fortsatt skal gjelde.*

§ 11-9 Generelle bestemmelser til kommuneplanens areal-del

Kommunen kan uavhengig av arealformål vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om:

1. krav om reguleringsplan for visse arealer eller for visse tiltak, herunder at det skal foreligge områderegulering for detaljregulering kan vedtas,
2. innholdet i utbyggingsavtaler, jf. § 17-2,

3. krav til nærmere angitte løsninger for vannforsyning, avløp, veg og annen transport i forbindelse med nye bygge- og anleggstiltak, herunder forbud mot eller påbud om slike løsninger, og krav til det enkelte anlegg, jf. § 18-1. Det kan også gis bestemmelse om tilrettelegging for forsyning av vannbåren varme til ny bebyggelse, jf. § 27-5,

4. rekkefølgekrav for å sikre etablering av samfunns-service, teknisk infrastruktur, grønnstruktur før områ-der tas i bruk og tidspunkt for når områder kan tas i bruk til bygge- og anleggsformål, herunder rekkefølgen på utbyggingen,

5. byggegrenser, utbyggingsvolum og funksjonskrav, herunder om universell utforming, leke-, ute- og oppholds-plasser, skilt og reklame, parkering, frikjøp av parkeringsplasser etter § 28-7 og utnyttning av bolig-massen etter § 31-6,

6. miljøkvalitet, estetikk, natur, landskap og grønnstruk-tur, herunder om midlertidige og flyttbare konstruksjoner og anlegg,

7. hensyn som skal tas til bevaring av eksisterende bygninger og annet kulturmiljø,

8. forhold som skal avklares og belyses i videre regule-ringsarbeid, herunder bestemmelser om miljøoppføl-ging og -overvåking.

§ 11-10 Bestemmelser til arealformål etter § 11-7 nr. 1, 2, 3 og 4

Til arealformål nr. 1, 2, 3 og 4 i § 11-7 kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser om:

1. at mindre utbyggingstiltak ikke krever ytterligere plan dersom det er gitt bestemmelser om utbyggingsvo-lum og uteareal, og forholdet til transportnett og annet lovverk er ivaretatt,
2. fysisk utforming av anlegg,
3. hvilke arealer som skal være til offentlige formål eller fellesareal,
4. lokalisering, bruk og strenghetsklasser for avkjørsler til veg,
5. i hvilke områder Forsvaret i medhold av § 20-4 selv kan fatte vedtak om virksomhet, bygg og anlegg.

§ 11-11 Bestemmelser til arealformål etter § 11-7 nr. 5 og 6

Til arealformålene nr. 5 og 6 i § 11-7 kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser om:

1. omfang, lokalisering og utforming av bygninger og anlegg til landbruk og reindrift som nevnt i § 11-7 første ledd nr. 5,
2. at spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse og annen bebyggelse kan tillates gjennom behandling av enkeltvis søknader eller reguleringsplan når formå-let, bebyggelsens omfang og lokalisering er nærmere angitt i arealplanen,
3. bruk og vern av vannflate, vannsøyle og bunn,
4. å tillate nødvendige bygninger, mindre anlegg og opp-lag i 100-metersbeltet langs sjøen med sikte på land-bruk, reindrift, fiske, fangst, akvakultur og ferdsel til sjøs,

5. at det for områder inntil 100 meter langs vassdrag skal være forbudt å sette i verk bestemt angitte bygge- og anleggstiltak. I slikt område kan det også gis bestemmelser for å sikre eller opprettholde kantvegetasjon, og for å sikre allmennhetens tilgang til strandsonen,
6. ferdsel i områder med spesielle vernehensyn og på sjøen,
7. hvilke artsgrupper eller arter av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etableres.

§ 11-12 Oppstart av arbeid med kommuneplan

Kommuneplanen kan utarbeides samlet eller for samfunnsdel og kommuneplanens arealdel hver for seg, jf. §§ 11-2 og 11-5.

Når planarbeid, herunder revisjon av plan, igangsettes, skal berørte offentlige organer og andre interesserte varsles om formål og viktige problemstillinger for planarbeidet. Det skal alltid kunngjøres en melding om dette i minst én avis som er alminnelig lest på stedet, og gjennom elektroniske medier.

§ 11-13 Utarbeiding av planprogram

For kommuneplan skal det utarbeides planprogram etter reglene i § 4-1. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsel om oppstart og kunngjøring av planarbeidet og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker.

Planprogrammet fastsettes av kommunestyret. Kommunestyret kan delegerer myndigheten i samsvar med kommunelovens regler. Kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en særskilt vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn, jf. § 4-2 andre ledd.

§ 11-14 Høring av planforslag

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, kunngjøres i minst én avis som er alminnelig lest på stedet og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Fristen for å gi uttalelse og eventuelt å fremme innsigelse til kommuneplanens arealdel skal være minst seks uker.

Av saksframlegget skal det framgå hvordan virkningene av planen og innkomne uttalelser til planforslaget har vært vurdert, og hvilken betydning disse er tillagt ved vedtaket. Det skal også framgå hvordan planen ivaretar nasjonale og regionale hensyn.

§ 11-15 Vedtak av kommuneplan

Kommunestyret selv vedtar kommuneplanen. Dersom kommunestyret vil treffe vedtak om kommuneplanens arealdel som medfører en bruk av arealer som ikke har vært gjenstand for høring under planbehandlingen, må de deler av planen som ønskes endret, tas opp til ny behandling.

Planen skal kunngjøres og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Et eksemplar av planen skal sendes til departementet, fylkesmannen, regional planmyndighet og berørte statlige myndigheter.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

§ 11-16 Innsigelse og vedtak av departementet

For innsigelse til kommuneplanens arealdel gjelder §§ 5-4 til 5-6. Dersom innsigelsen knytter seg til klart avgrensede deler av planen, kan kommunestyret likevel vedta at de øvrige delene av kommuneplanens arealdel skal ha rettsvirkning.

Departementet avgjør om innsigelsen skal tas til følge og kan i den forbindelse gjøre de endringer i kommuneplanens arealdel som finnes påkrevd.

Departementet kan, selv om det ikke er reist innsigelse, oppheve hele eller deler av planen eller gjøre de endringer som finnes påkrevd, dersom den strider mot nasjonale interesser eller regional plan. Kommunen skal ha fått mulighet til å uttale seg før departementet treffer vedtak. Kommunen må innen tre måneder etter at departementet har mottatt den være underrettet om at planen kan bli endret.

Departementets vedtak kan ikke påklages.

§ 11-17 Endring og oppheving av kommuneplanens arealdel

For endring og oppheving av planen gjelder samme bestemmelser som for utarbeiding av ny plan. Kommunestyret kan delegerer myndighet til å vedta mindre endringer i planen i samsvar med kommunelovens regler. Før det treffes slikt vedtak, skal saken forelegges berørte myndigheter. Jf. for øvrig § 1-9.

§ 11-18 Begrensning i adgangen til å endre deler av kommuneplanens arealdel

Når nasjonale eller viktige regionale eller kommunale hensyn tilsier det, kan Kongen bestemme at nærmere angitte deler av arealdelen ikke skal kunne endres eller oppheves innen en nærmere angitt tidsramme uten etter samtykke av departementet. Slikt vedtak må treffes innen tolv uker etter at departementet har mottatt planen.

Kapittel 12 Reguleringsplan

§ 12-1 Reguleringsplan

Reguleringsplan er et arealplankart med tilhørende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser.

Kommunestyret skal sørge for at det blir utarbeidet reguleringsplan for de områder i kommunen hvor dette følger av loven eller av kommuneplanens arealdel, samt der det ellers er behov for å sikre forsvarlig planavklaring og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til berørte private og offentlige interesser.

For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, kreves det reguleringsplan. Tillatelse etter § 20-1, jf. § 21-4 for slike tiltak, kan ikke gis før det foreligger reguleringsplan. Krav til reguleringsplan gjelder ikke for konsesjonspliktige anlegg for produksjon av energi etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

Reguleringsplan kan utarbeides som områderegulering, jf. § 12-2, eller detaljregulering, jf. § 12-3.

Reguleringsplan kan utarbeides i sammenheng med kommuneplanens arealdel eller som egen planprosess.

Kongen kan i forskrift fastsette tekniske kvalitetskrav til reguleringsplan og gi nærmere bestemmelser om inndelingen av arealformål, planbestemmelser og behandling av reguleringsplan.

§ 12-2 Områderegulering

Områderegulering brukes av kommunen der det er krav om slik plan i kommuneplanens arealdel, eller kommunen finner at det er behov for å gi mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken.

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering.

For områderegulering som innebærer vesentlige endringer av vedtatt kommuneplan gjelder § 4-2 andre ledd.

§ 12-3 Detaljregulering

Detaljregulering brukes for å følge opp kommuneplanens arealdel og eventuelt etter krav fastsatt i en vedtatt områderegulering. Detaljregulering kan skje som utfylling eller endring av vedtatt reguleringsplan.

Private, tiltakshavere, organisasjoner og andre myndigheter har rett til å fremme forslag til detaljregulering, herunder utfyllende regulering, for konkrete bygge- og anleggstiltak og arealendringer, og til å få kommunens behandling av og standpunkt til reguleringsspørsmålet som tas opp i det private forslaget.

Private forslag må innholdsmessig følge opp hovedtrekk og rammer i kommuneplanens arealdel og foreliggende områdereguleringer. Ved vesentlige avvik gjelder kravene i § 4-2 andre ledd.

Reguleringsplan skal utarbeides av fagkyndige.

§ 12-4 Rettsvirkning av reguleringsplan

En reguleringsplan fastsetter framtidig arealbruk for området og er ved kommunestyrets vedtak bindende for nye tiltak eller utvidelse av eksisterende tiltak som nevnt i § 1-6. Planen gjelder fra kommunestyrets vedtak, dersom ikke saken skal avgjøres av departementet etter § 12-13.

Tiltak etter § 1-6 første ledd, herunder bruksendring etter § 31-2, jf. også § 1-6 andre ledd, må ikke være i strid med planens arealformål og bestemmelser.

Reguleringsplan skal følges ved avgjørelse av søknad om tillatelse eller ved foreståelsen av tiltak etter § 20-1 første ledd bokstav a til m, jf. §§ 20-2 og 20-3.

Reguleringsplan er grunnlag for ekspropriasjon etter reglene i kapittel 16.

Er bygge- og anleggstiltak som hjemles i plan fremmet med bakgrunn i privat reguleringsforslag etter § 12-11, ikke satt i gang senest fem år etter vedtak av planen, kan tillatelsen til gjennomføring av planen ikke gis uten nytt planvedtak. Etter søknad fra tiltakshaveren kan planvedtaket forlenges med inntil to år av gangen. Der det innenfor fristen på fem år med eventuell(e) forlengelse(r) er gitt

rammetillatelse for et tiltak, gjelder fristen på tre år etter § 21-9 for tiltaket.

§ 12-5 Arealformål i reguleringsplan

For hele planområdet skal det angis arealformål. Arealformål kan deles inn i underformål og kombineres innbyrdes og med hensynssoner.

I nødvendig utstrekning angis områder for:

1. *bebyggelse og anlegg*, herunder arealer for boligbebyggelse, fritidsbebyggelse, sentrumsformål, kjøpesenter, forretninger, bebyggelse for offentlig eller privat tjenesteyting, fritids- og turistformål, råstoffutvinning, næringsbebyggelse, idrettsanlegg, andre typer anlegg, uteoppholdsarealer, grav- og urnelunder,
2. *samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur*, herunder areal for veg, bane, lufthavn, havn, hovednett for sykkel, kollektivnett, kollektivknutepunkt, parkeringsplasser, trasé for nærmere angitt teknisk infrastruktur,
3. *grønnstruktur*, herunder areal for naturområder, turdrag, friområder og parker,
4. *Forsvaret*, herunder areal for ulike typer militære formål,
5. *landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift, samlet eller hver for seg*, herunder områder for jordbruk, skogbruk, reindrift, naturvern, jordvern, særlige landskapshensyn, vern av kulturmiljø eller kulturminne, friluftsområder, seterområder, og landbruks-, natur- og friluftsområder der kommuneplanens arealdel tillater spredt bolig-, fritidsbolig- og næringsvirksomhet,
6. *bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone*, herunder områder for ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, drikkevann, natur- og friluftsområder.
Kongen fastsetter ytterligere underdeling i forskrift.

§ 12-6 Hensynssoner i reguleringsplan

De hensyn og restriksjoner som er fastsatt gjennom hensynssoner til kommuneplanens arealdel, jf. §§ 11-8 og 11-10, skal legges til grunn for utarbeiding av reguleringsplan. Hensynssoner kan videreføres i reguleringsplan eller innarbeides i arealformål og bestemmelser som ivaretar formålet med hensynssonen.

§ 12-7 Bestemmelser i reguleringsplan

I reguleringsplan kan det i nødvendig utstrekning gis bestemmelser til arealformål og hensynssoner om følgende forhold:

1. utforming, herunder estetiske krav, og bruk av arealer, bygninger og anlegg i planområdet,
2. vilkår for bruk av arealer, bygninger og anlegg i planområdet, eller forbud mot former for bruk, herunder byggegrenser, for å fremme eller sikre formålet med planen, avveie interesser og ivareta ulike hensyn i eller av hensyn til forhold utenfor planområdet,
3. grenseverdier for tillatt forurensning og andre krav til

miljøkvalitet i planområdet, samt tiltak og krav til ny og pågående virksomhet i eller av hensyn til forhold utenfor planområdet for å forebygge eller begrense forurensning,

4. funksjons- og kvalitetskrav til bygninger, anlegg og utearealer, herunder krav for å sikre hensynet til helse, miljø, sikkerhet, universell utforming og barns særlige behov for leke- og uteoppholdsareal,
5. antallet boliger i et område, største og minste boligstørrelse, og nærmere krav til tilgjengelighet og boligens utforming der det er hensiktsmessig for spesielle behov,
6. bestemmelser for å sikre verneverdier i bygninger, andre kulturminner, og kulturmiljøer, herunder vern av fasade, materialbruk og interiør, samt sikre naturtyper og annen verdifull natur,
7. trafikkregulerende tiltak og parkeringsbestemmelser for bil og sykkelparkering, herunder øvre og nedre grense for parkeringsdekning,
8. krav om tilrettelegging for forsyning av vannbåren varme til ny bebyggelse, jf. § 27-5,
9. retningslinjer for særlige drifts- og skjøtselstiltak innenfor arealformålene nr. 3, 5 og 6 i § 12-5,
10. krav om særskilt rekkefølge for gjennomføring av tiltak etter planen, og at utbygging av et område ikke kan finne sted før tekniske anlegg og samfunnstjenester som energiforsyning, transport og vegnett, helse- og sosialtjenester, barnehager, friområder, skoler mv. er tilstrekkelig etablert,
11. krav om detaljregulering for deler av planområdet eller bestemte typer av tiltak, og retningslinjer for slik plan,
12. krav om nærmere undersøkelser før gjennomføring av planen, samt undersøkelser med sikte på å overvåke og klargjøre virkninger for miljø, helse, sikkerhet, tilgjengelighet for alle, og andre samfunnsinteresser, ved gjennomføring av planen og enkelttiltak i denne,
13. krav om fordeling av arealverdier og kostnader ved ulike felles tiltak innenfor planområdet i henhold til jordskifteloven § 2 bokstav h, jf. § 5 andre ledd,
14. hvilke arealer som skal være til offentlige formål eller fellesareal.

§ 12-8 Oppstart av reguleringsplanarbeid

Når planarbeidet igangsettes, skal berørte offentlige organer og andre interesserte varsles. Når forslagsstilleren er en annen enn planmyndigheten selv, skal planspørsmålet legges fram for planmyndigheten i møte. Kommunen kan gi råd om hvordan planen bør utarbeides, og kan bistå i planarbeidet.

Forslagsstilleren skal alltid kunngjøre en melding om oppstart av planarbeidet i minst én avis som er alminnelig lest på stedet, og gjennom elektroniske medier. Registrerte grunneiere og festere i planområdet, og så vidt mulig andre rettighetshavere i planområdet samt naboer til planområdet, skal når de blir direkte berørt, på hensiktsmessig måte underrettes om at planarbeidet tas opp.

Ved varsel om oppstart og kunngjøring skal avgrensningen av planområdet angis.

§ 12-9 Behandling av planprogram for planer med vesentlige virkninger

For planer som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det utarbeides planprogram etter reglene i § 4-1. Planprogram kan unnlates for nærmere bestemte reguleringsplaner når disse er i samsvar med kommuneplanens arealdel eller områderegulering og hvor virkningene er tilfredsstillende beskrevet i overordnet plan.

Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet. Forslaget skal også gjøres tilgjengelig gjennom minst én avis som er alminnelig lest på stedet og elektroniske medier. Frist for å gi uttalelse skal være minst seks uker.

Planprogrammet fastsettes ordinært av kommunestyret. Kommunestyret kan delegerer myndigheten til å fastsette planprogram i samsvar med kommunelovens regler.

Ved behandling av planprogrammet kan kommunestyret fastsette at det skal gjennomføres en områderegulering dersom dette er nødvendig for en forsvarlig planavklaring og plangjennomføring for bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til berørte private og offentlige interesser.

§ 12-10 Behandling av reguleringsplanforslag

Forslag til reguleringsplan sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Planforslaget gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. Frist for å gi uttalelse og eventuelt fremme innsigelse skal være minst seks uker. Reguleringsplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn skal inneholde en konsekvensutredning, jf. § 4-2 andre ledd. Konsekvensutredning kan utelates for nærmere bestemte reguleringsplaner når disse er i samsvar med kommuneplanens arealdel eller områderegulering, og hvor virkningene er tilfredsstillende beskrevet i overordnet plan.

Registrerte grunneiere og festere og så vidt mulig andre rettighetshavere i planområdet samt naboer, skal når de blir direkte berørt, på hensiktsmessig måte underrettes om forslag til reguleringsplan med opplysning om hvor det er tilgjengelig.

Når fristen er ute, tar kommunen saken opp til behandling med de merknader som er kommet inn.

For private reguleringsforslag gjelder i tillegg § 12-11.

§ 12-11 Behandling av private reguleringsplanforslag

Når forslaget til reguleringsplan er mottatt av kommunen, skal kommunen snarest, og senest innen tolv uker eller en annen frist som er avtalt med forslagsstiller, avgjøre om forslaget skal fremmes ved å sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn og behandles etter reglene i §§ 12-9 og 12-10. Kommunen kan samtidig fremme alternative forslag til regulering av arealet. Finner ikke kommunen grunn til å fremme forslaget, skal forslagsstilleren underrettes ved brev. Er forslaget i samsvar med kommuneplanens arealdel eller områderegulering, kan avslaget kreves forelagt kommunestyret.

§ 12-12 Vedtak av reguleringsplan

Når forslag til reguleringsplan er ferdigbehandlet, legges det fram for kommunestyret til vedtak, eventuelt i alternativer. Av saksframlegget skal det framgå hvordan innkomne uttalelser til planforslaget og konsekvensene av planen har vært vurdert, og hvilken betydning disse er tilagt. Kommunestyret må treffe vedtak senest tolv uker etter at planforslaget er ferdigbehandlet. Er kommunestyret ikke enig i forslaget, kan det sende saken tilbake til ny behandling. Det kan gis retningslinjer for det videre arbeid med planen.

Kommunestyret kan delegere myndighet til å vedta mindre reguleringsplaner i samsvar med kommunelovens regler når planen er i samsvar med rammer i kommuneplanens arealdel, og det er mindre enn fire år siden den ble vedtatt av kommunestyret.

Kommunestyrets endelige vedtak om reguleringsplan kan påklages, jf. § 1-9.

Når planen er vedtatt, skal registrerte grunneiere og festere i planområdet, og så vidt mulig andre rettighetshavere i planområdet og naboer til planområdet, når de blir direkte berørt underrettes særskilt ved brev. Underretningen skal inneholde opplysninger om klageadgangen og frist for klage.

Planen med planbeskrivelse skal kunngjøres i minst én avis som er alminnelig lest på stedet og gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier.

§ 12-13 Innsigelse og vedtak av departementet

For innsigelse til reguleringsplan gjelder §§ 5-4 til 5-6. Dersom innsigelsen knytter seg til klart avgrensede deler av planen, kan kommunestyret likevel vedta at de øvrige delene av reguleringsplanen skal ha rettsvirkning.

Departementet avgjør om innsigelsene skal tas til følge og kan i den forbindelse gjøre de endringer i reguleringsplanen som finnes påkrevd.

Departementet kan, selv om det ikke er reist innsigelse, oppheve deler av planen eller gjøre de endringer som finnes påkrevd, dersom den strider mot nasjonale interesser eller regional plan. Dette gjelder også der planen strider mot kommuneplanens arealdel. Kommunen skal ha fått mulighet til å uttale seg før departementet treffer vedtak.

Departementets vedtak kan ikke påklages.

§ 12-14 Endring og oppheving av reguleringsplan

For utfylling, endring og oppheving av reguleringsplan gjelder samme bestemmelser som for utarbeiding av ny plan.

Kommunestyret kan delegere myndigheten til å treffe vedtak om mindre endringer i reguleringsplan eller til å vedta utfyllinger innenfor hovedtrekkene i reguleringsplanen. Små endringer kan delegeres til administrasjonen.

Før det treffes slikt vedtak, skal saken forelegges berørte myndigheter, og eierne og festerne av eiendommer som direkte berøres av vedtaket, skal gis anledning til å uttale seg. Jf. for øvrig § 1-9.

§ 12-15 Felles behandling av reguleringsplanforslag og byggesøknad

Dersom kommunen og den private part finner det hensiktsmessig kan søknad om byggetillatelse behandles felles med privat forslag om reguleringsplan. I slike tilfeller gjelder reglene for reguleringsplaner om varsling, uttalelsesfrist, adressat for uttalelsene og saksbehandlingsfrister for begge vedtakene. Avgjørelsen av plansaken og byggesaken fattes i egne vedtak.

Kapittel 13 Midlertidig forbud mot tiltak

§ 13-1 Midlertidig forbud mot tiltak

Finner kommunen eller vedkommende myndighet at et område bør undergis ny planlegging, kan den bestemme at oppretting og endring av eiendom eller tiltak etter § 1-6 og andre tiltak som kan vanskeliggjøre planarbeidet, ikke kan settes i gang før planspørsmålet er endelig avgjort.

Kommunen kan samtykke i at tiltak som er nevnt i første ledd blir gjennomført hvis det etter kommunens skjønn ikke vil vanskeliggjøre planleggingen.

Gjelder den påtenkte planen areal for omforming og fornyelse med hensynssone for særlige samarbeids- eller eierformer, jf. §§ 11-8 bokstav e og 12-6, kan kommunen også bestemme at grunneier eller rettighetshaver ikke uten samtykke fra kommunen kan råde rettslig over eiendom på en måte som kan vanskeliggjøre eller fordyre gjennomføringen av planen. Kommunen skal la slikt vedtak tinglyse på de berørte eiendommer.

§ 13-2 Varighet og frist

Er planspørsmålet ikke endelig avgjort senest fire år etter at forbud er nedlagt, faller forbudet bort og tinglyst vedtak etter § 13-1 tredje ledd skal slettes. Tidligere innsendte forslag til oppretting eller endring av eiendom og søknader om byggetillatelse tas straks opp til behandling og avgjørelse. Kommunen kan i tilfelle fastsette eiendomsgrenser og bebyggelsens beliggenhet, høyde og grad av utnyttning.

§ 13-3 Fristforlengelse

Kommunen kan i særlige tilfeller forlenge fristen. Vedtak må treffes innen fristens utløp.

Ved fristforlengelse kan kommunen eller departementet bestemme at berørte grunneiere, straks eller fra et bestemt tidspunkt, gis rett til å kreve innløsning som om eiendommen – eller den del av eiendommen som berøres av byggeforbudet – var blitt regulert til offentlig trafikkområde, friområde, fellesområde eller område angitt til omforming og fornyelse samt til statens, regionens og kommunens bygninger og grav- og urnelunder. Bestemmelsene i § 15-2 gis tilsvarende anvendelse.

§ 13-4 Statlig bygge- og deleforbud

I forbindelse med statlig planlegging etter §§ 6-3 og 6-4, herunder i forbindelse med vurdering av regional planbestemmelse, og for øvrig når særlige grunner foreligger, kan departementet treffe vedtak som nevnt i § 13-1 første ledd. Bestemmelsene i forvaltningsloven §§ 16 og

27 første og andre ledd gjelder i så fall tilsvarende i forhold til vedkommende kommune.

V. Konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk

Kapittel 14 Konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk

§ 14-1 Virkeområde og formål

Reglene i dette kapittel gjelder for tiltak etter annen lovgivning som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn og for nærmere bestemte verneplaner etter naturvernloven.

Formålet med bestemmelsene er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forbedelsen av tiltaket eller planen, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket eller planen kan gjennomføres.

§ 14-2 Utarbeiding og behandling av utredningsprogram og konsekvensutredning

For tiltak og planer som omfattes av bestemmelsene, skal det tidligst mulig under forberedelsen av tiltaket eller planen utarbeides melding med forslag til program for utredningsarbeidet. Forslaget skal gjøre rede for tiltaket, behovet for utredninger og opplegg for medvirkning. Melding med forslag til program skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn før programmet fastsettes.

Søknad eller planforslag med konsekvensutredning skal utarbeides på grunnlag av fastsatt utredningsprogram og sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

§ 14-3 Hensyntaken til konsekvensutredningen ved vedtak i saken

Av saksframlegget eller begrunnelsen for vedtak skal det framgå hvordan virkningene av planforslag eller søknad og innkomne uttalelser har vært vurdert, og hvilken betydning disse er tillagt ved vedtaket, særlig når det gjelder valg av alternativer. Vedtaket av søknad eller plan med begrunnelse skal offentliggjøres.

I forbindelse med vedtaket skal det vurderes og i nødvendig grad stilles vilkår med sikte på å overvåke og avbøte mulige negative virkninger av vesentlig betydning. Vilklårene skal framgå av vedtaket.

§ 14-4 Konsekvensutredninger ved grenseoverskridende virkninger

Dersom tiltak eller planer som behandles etter dette kapitlet kan få vesentlige negative miljøvirkninger i en annen stat, skal ansvarlig myndighet varsle berørte myndigheter i vedkommende stat og gi anledning til å medvirke i plan- eller utredningsprosessen etter disse bestemmelser.

§ 14-5 Kostnader

Kostnadene ved utarbeiding av melding med forslag til utredningsprogram og konsekvensutredning bæres av forslagsstilleren.

§ 14-6 Forskrift

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om hvilke tiltak og planer som omfattes av dette kapitlet samt utfyllende bestemmelser om utredningsprogram og konsekvensutredninger.

Tredje del: Gjennomføring

Kapittel 15 Innløsning og erstatning

§ 15-1 Grunneierens rett til å kreve innløsning ved kommuneplanens arealdel

Blir ubebygd eiendom eller større del av slik eiendom i kommuneplanens arealdel angitt som areal til offentlige trafikkområder, offentlige friområder, fellesområder, fornyelsesområder eller til statens, fylkets og kommunens bygninger og grav- og urnelunder, og eiendommen innen fire år ikke blir regulert eller angitt til annet formål i arealdelen, kan grunneieren eller festeren kreve erstatning etter skjønn, eller at ekspropriasjon straks blir foretatt, hvis båndleggingen medfører at eiendommen ikke lenger kan nyttes på regningssvarende måte. Er grunnen bebygd, har eieren eller festeren samme krav når bebyggelsen er fjernet.

§ 15-2 Grunneierens rett til å kreve innløsning ved reguleringsplan

Medfører en reguleringsplan at kommunen, eller annet rettssubjekt med samtykke av kommunen, etter § 16-2 har rett til å ekspropriere en ubebygd eiendom i dens helhet, kan grunneieren eller festeren kreve at ekspropriasjon straks blir foretatt når vedtaket gjelder grunn som i planen er angitt til offentlige trafikkområder, offentlige friområder, fellesområder, fornyelsesområder samt til statens, fylkets og kommunens bygninger og grav- og urnelunder.

Det samme gjelder når retten til ekspropriasjon omfatter ubebygd del av en eiendom, dersom ekspropriasjonen vil føre til at eiendommen ikke lenger kan anses skikket til å nyttes på en, etter hele eiendommens størrelse, beliggenhet eller etter øvrige forhold regningssvarende måte.

Krav etter første ledd må være satt fram senest tre år etter at reguleringsplanen er kunngjort etter § 12-12 fjerde og femte ledd, eller vedtak er gjort kjent etter § 12-12 siste ledd. Er grunnen bebygd, har eieren eller festeren det samme krav når bebyggelsen er fjernet. Kravet må i så fall være satt fram senest tre år etter dette tidspunkt.

§ 15-3 Erstatning for tap ved reguleringsplan

Medfører en reguleringsplan ved bestemmelser om byggegrense innenfor veglinjen eller av andre særlige grunner at en eiendom blir ødelagt som byggetomt, og den heller ikke kan nyttes på annen regningssvarende måte, skal kommunen betale erstatning etter skjønn med mindre den erverver eiendommen i medhold av § 16-9. Det samme gjelder hvis reguleringsplan medfører at eiendom som bare kan nyttes til landbruksformål ikke lenger kan drives regningssvarende. Ved regulering av naturvernområder etter loven her skal kommunen betale erstatning et-

ter skjønn i samsvar med naturvernloven §§ 20, 20 b og 20 c.

Krav om erstatning må være satt fram senest tre år etter at reguleringsplanen er kunngjort etter § 12-12 fjerde og femte ledd, eller vedtak er gjort kjent etter § 12-12 siste ledd.

Er grunnen bebygd, har eieren eller festeren det samme krav når bebyggelsen er fjernet. Kravet må i så fall være satt fram senest tre år etter dette tidspunkt.

Erstatning for tap ved reguleringsplan som blir utarbeidet og vedtatt av departementet eller av kommunen i medhold av § 6-4, skal betales av staten når ikke annet er bestemt.

Når en eiendom bebygges i henhold til reguleringsplan som gir den en vesentlig bedre utnytting enn andre eiendommer i området, og verdien av disse som følge av dette er blitt betydelig forringet, kan deres eiere eller festere ved skjønn tilkjennes erstatning hos eieren av den førstnevnte eiendom. Erstatningsbeløpet kan ikke settes høyere enn den verdiøkning som den bedre utnytting medfører for vedkommende eiendom, etter fradrag for de refusjonsbeløp som eieren eller festeren i tilfelle er blitt tilpliktet å betale i medhold av bestemmelsene i lovens kapittel 18 som følge av eiendommens utnytting.

Krav om erstatning må være satt fram senest tre måneder etter at byggetillatelse er gitt. Eier eller fester av eiendom som gis bedre utnytting, kan kreve forhåndsskjønn til avgjørelse av erstatningsspørsmålet når endelig reguleringsplan foreligger. Erstatningsbeløpet forfaller til betaling når byggearbeider er satt i gang, men tidligst tre måneder etter at beløpet er endelig fastsatt.

Kapittel 19 Dispensasjon

§ 19-1 Søknad om dispensasjon

Dispensasjon krever grunnlagt søknad. Før vedtak treffes, skal naboer varsles på den måten som nevnt i § 21-3. Særskilt varsel er likevel ikke nødvendig når dispensasjonssøknad fremmes samtidig med søknad om tillatelse etter kapittel 20, eller når søknaden åpenbart ikke berører naboens interesser. Regionale og statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, skal få mulighet til å uttale seg før det gis dispensasjon fra planer, plankrav og forbudet i § 1-8.

§ 19-2 Dispensasjonsvedtaket

Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov. Det kan settes vilkår for dispensasjonen.

Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulemperne etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler.

Ved dispensasjon fra loven og forskrifter til loven skal det legges særlig vekt på dispensasjonens konsekvenser for helse, miljø, sikkerhet og tilgjengelighet.

Ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon fra planer skal statlige og regionale rammer og mål tillegges særlig vekt. Kommunen bør heller ikke dispensere fra planer, lovens bestemmelser om planer og forbudet i § 1-8 når en direkte berørt statlig eller regional myndighet har uttalt seg negativt om dispensasjonssøknaden.

Kongen kan i forskrift fastsette tidsfrist for behandling av dispensasjonssaker.

§ 19-3 Midlertidig dispensasjon

Midlertidig dispensasjon kan gis tidsbestemt eller ubestemt tid. Ved dispensasjonstidens utløp eller ved pålegg må søkeren uten utgift for kommunen fjerne eller endre det utførte, eller opphøre med midlertidig tillatt bruk, eller oppfylle det krav det er gitt utsettelse med, og hvis det kreves, gjenopprette den tidligere tilstand.

Dispensasjon kan gjøres betinget av erklæring der også eier eller fester for sin del aksepterer disse forpliktelser. Erklæringen kan kreves tinglyst. Den er bindende for panthavere og andre rettighetshavere i eiendommen uten hensyn til når retten er stiftet og uten hensyn til om erklæringen er tinglyst.

§ 19-4 Dispensasjonsmyndigheten

Myndigheten til å gi dispensasjon tilligger kommunen.

Dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale eller viktige regionale interesser og hensyn i nærmere angitte deler av strandsonen eller fjellområder, kan Kongen i forskrift legge myndigheten til å gi dispensasjon fra bestemte planer, eller for bestemte typer tiltak, midlertidig til regionalt eller statlig organ.

Sjette del: Sluttbestemmelser

Kapittel 34 Ikrafttreden og overgangsbestemmelser

§ 34-1 Ikrafttreden – plandelen

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tidspunkt oppheves plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 kapittel I til VII-a.

§ 34-2 Overgangsbestemmelser til plandelen

Kongen skal snarest mulig og innen to år etter lovens ikrafttreden presentere et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, jf. § 6-1.

Innen utgangen av første år etter valg av nytt kommunestyre og fylkesting skal kommunen utarbeide og vedta kommunal planstrategi etter § 10-1 og fylkeskommunen/regionale planmyndighet utarbeide og vedta regional planstrategi etter § 7-1.

Gjeldende rikspolitiske retningslinjer og bestemmelser etter plan- og bygningsloven av 1985 § 17-1 fortsetter å gjelde. Endringer av slike retningslinjer og bestemmelser skal skje etter reglene i denne lov kapittel 6.

Gjeldende fylkesplan, kommuneplan, herunder arealdel av kommuneplan, reguleringsplan og bebyggelsesplan gjelder inntil de blir endret, opphevet, erstattet eller satt til side av ny plan etter denne lov.

Begrensning i klageadgangen i § 1-9 andre ledd andre punktum, og i adgangen til å fremme innsigelse etter § 5-5 siste ledd, gjelder bare i forhold til planvedtak truffet i medhold av denne lov.

Bestemmelser i og i medhold av plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77 kapittel VIII til kapittel XXI gjelder fortsatt for ekspropriasjon, opparbeidelse, refusjon, behandling av søknader, sanksjoner, mv. for planer utarbeidet før denne lovs ikrafttreden.

Eldre reguleringsplan og bebyggelsesplan er fortsatt grunnlag for ekspropriasjon innenfor ti-årsfristen for ekspropriasjon.

Unntaket i plan- og bygningsloven av 1985 § 17-2 tredje ledd nr. 1 for bygning, konstruksjon, anlegg eller innhegning som er nødvendig i landbruket fortsetter å gjelde inntil det er vedtatt bestemmelser etter § 11-11 nr. 4, men faller uansett bort etter fire år fra lovens ikrafttreden.

Kommunale forskrifter og vedtekter gjelder inntil de erstattes av nye planbestemmelser, forskrifter eller vedtekter. Kommunale vedtekter gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 3, § 67 nr. 3, § 69 nr. 4, § 78 tredje ledd, § 85 tredje ledd og § 91a første ledd faller bort senest åtte år etter ikrafttreden av denne lov. Kommunen kan gi dispensasjon fra vedtekter etter reglene i kapittel 19.

Forslag til arealdel til kommuneplan, reguleringsplan og bebyggelsesplan som var lagt ut til offentlig ettersyn ved lovens ikrafttreden, kan ferdigbehandles etter de reglene som gjaldt da de ble lagt ut. For andre planer gjelder reglene i denne lov.

For tiltak som krever konsekvensutredning etter reglene i kapittel VII-a i gjeldende lov, og hvor planprogram er godkjent, kan konsekvensutredningen fullføres etter disse reglene.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvordan reglene i plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77 skal virke sammen med bestemmelser i loven her.

Kapittel 35 Endringer i annet lovverk

§ 35-1 Endringer i andre lover – del I

1. I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv. (industrikonsesjonsloven) skal § 13 nr. 7 andre og tredje ledd lyde:

Når konsesjon antas å ville medføre bymessig bebyggelse eller en større samling av mennesker, kan det pålegges konsesjonæren helt eller delvis å dekke utgiftene til reguleringsplan og i særlige tilfelle til *arealdelen i kommuneplanen* etter nærmere bestemmelser av departementet.

Når konsesjon foranlediger et større inngrep i fjellområder kan det pålegges konsesjonæren helt eller delvis å dekke utgiftene til *reguleringsplan og i særlige tilfelle arealdelen i kommuneplanen* etter nærmere bestemmelse av departementet.

2. I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Konsesjon etter første ledd kan ikke erstattes av rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.

§ 2 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at ethvert kraftproduksjonsanlegg med endelig konsesjon etter denne lov uten videre skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.

§ 5 bokstav c skal lyde:

c. Søknaden skal vedlegges konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven kapittel 14.

§ 6 nr. 1 første ledd nytt femte, sjette og sjuende punktum skal lyde:

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader om konsesjon etter denne lov. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet gir nærmere forskrifter om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter denne lov.

§ 6 nr. 1 fjerde og femte ledd skal lyde:

Utgifter til nødvendig juridisk og annen sakkyndig hjelp som er påløpt etter at melding er lagt ut til offentlig ettersyn som bestemt i *plan- og bygningsloven § 14-2* erstattes grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre interesserte av søkeren i den utstrekning det finnes rimelig. Avgjørelsen treffes av departementet. Departementet kan i spesielle tilfelle gi forhåndstilsagn om dekning av utgifter inntil et bestemt beløp.

Nødvendige utgifter til kommunal planlegger kan kreves erstattet av søkeren fra det tidspunkt meldingen er sendt til kommunen, *jf. plan- og bygningsloven § 14-2*. Avgjørelsen treffes av departementet.

§ 16 nr. 6 skal lyde:

Når ekspropriasjonsskjønn i henhold til en reguleringskonsesjon ikke er påstevnet innen 1 år fra resolusjonens avgivelse, kan reguleringen ikke fremmes uten ny konsesjon. Når det finnes ubetenkelig, kan ny konsesjon i slike tilfeller gis uten at bestemmelsene i § 6 og i *plan- og bygningsloven kapittel 14* kommer til anvendelse.

3. I lov 5. mai 1961 om grannegjerde (grannegjerdelova) skal § 16 andre ledd første punktum lyde:

I områder som er lagt ut til landbruks-, natur- og *fri-luftsformål samt reindrift* i medhald av plan- og bygningsloven § 11-7 nr. 5 eller er regulert til slik bruk eller vern og i uregulert område, held jordskifteretten skjønnet dersom rekvisenten set fram krav om skjøn for jordskifteretten i samband med sak etter jordskiftelova § 6 første til fjerde ledd første punktum eller som eiga sak.

4. I lov 21. juni 1963 nr. 23 om veger (veglova) gjøres følgende endringer:

§ 29 første ledd første punktum skal lyde:

Langs offentlig veg skal det vere byggegrenser fastsette med heimel i denne lova, dersom ikkje anna følgjer av *arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan* etter plan- og bygningsloven.

§ 40 første ledd skal lyde:

Avkjørsle frå offentleg veg må berre byggast eller nytast etter reguleringsplan *eller arealdel av kommuneplan etter plan- og bygningsloven*.

§ 60 andre ledd første punktum skal lyde:

I områder som er lagt ut til landbruks-, natur- og *friluftsmål samt reindrift* i medhald av plan- og bygningsloven § 11-7 nr. 5 eller er regulert til slik bruk eller vern og i uregulert område, held jordskifteretten skjønn etter kap. VII dersom rekvirenten set fram krav om skjønn for jordskifteretten i samband med sak etter jordskiftelova § 6 første til fjerde ledd første punktum eller som eiga sak.

5. I lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigedom (servitutlova) skal § 19 første ledd første punktum lyde:

I område som er lagde ut til landbruks-, natur- og *friluftsmål samt reindrift* i medhald av plan- og bygningsloven § 11-7 nr. 5 eller er regulert til slik bruk eller vern og i uregulert område, held jordskifteretten skjønnet dersom rekvirenten set fram krav om skjønn for jordskifteretten i samband med sak etter jordskiftelova § 6 første til fjerde ledd første punktum eller som eiga sak.

6. I lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern (naturvernloven) skal § 18 nr. 1 første ledd lyde:

Når et arbeid med vern etter denne lov starter opp skal det tas kontakt med berørte fylkeskommuner og kommuner for å drøfte avgrensning av området, innhold i vernebestemmelser, *spørsmål om samtidig oppstart av kommunalt eller regionalt planarbeid* og spørsmål for øvrig av betydning for kommunens og fylkeskommunens planarbeid. *Kongen kan gi forskrift om samordnet behandling av planer etter plan- og bygningsloven og vern etter denne lov.*

7. I lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova) skal § 5 lyde:

Når eit område ved reguleringsplan er lagt ut til *utbygging og anlegg, samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur eller grønnstruktur*, kan grunn i området ikkje odlast.

Kongen kan ta avgjerd om at dette og skal gjelde område som ved reguleringsplan er lagt ut til andre føremål enn dei her nemnde, bortsett frå landbruksområde.

8. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) gjøres følgende endringer:

§ 8 siste ledd første og andre punktum skal lyde:

Tillatelse i medhold av første ledd skal ikke innhen-tes for bygge- og anleggstiltak som er i samsvar med *reguleringsplan som er vedtatt etter denne lovs ikrafttreden*. Tilsvarende gjelder for områder som i kommuneplanens arealdel er utlagt til *bebyggelse og anlegg*, og der vedkommende myndighet etter loven her har sagt seg enig i arealbruken.

§ 9 andre ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første og andre ledd får tilsvarende anvendelse ved utarbeiding av *reguleringsplan*.

§ 22 a nr. 1 skal lyde:

Når et arbeid med fredning etter denne lov (jf §§ 15, 19

og 20) starter opp skal det tas kontakt med berørte fylkeskommuner og kommuner for å drøfte avgrensning av området, innhold i fredningsbestemmelser og spørsmål *om samtidig oppstart av kommunalt eller regionalt planarbeid* og spørsmål for øvrig av betydning for kommunens og fylkeskommunens planarbeid. *Kongen kan gi forskrift om samordnet behandling av planer etter plan- og bygningsloven og fredning etter denne lov.*

9. I lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. (jordskifteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav h og i skal lyde:

h) fordele arealverdiar og fordele kostnader ved ulike sams tiltak *i og for område for bebyggelse og anlegg etter § 11-7 nr. 1 og § 12-5 nr. 1 i plan- og bygningsloven.*

i) omforme eigedomar og rettar på grunnlag av utenleige eigedomstilhøve som følge av godkjent reguleringsplan etter plan- og bygningsloven i område som gjeld:

1. eksisterande område for bebyggelse og anlegg,
2. nytt område for bebyggelse og anlegg.

§ 5 andre ledd skal lyde:

Sak etter § 2 første ledd bokstav h kan berre krevjast når alle eigarane som blir omfatta av jordskiftesaka, er samde om det. Når det er fastsett vilkår om fordeling i medhald av plan- og bygningsloven § 11- 8 bokstav e eller § 12-7 nr. 13 kan sak etter § 2 første ledd bokstav h likevel krevjast når:

1. eigarane av minst 2/3 av eigedomane er samde om det og
2. arealet deira utgjør minst 2/3 av *det areal som omfattar:*
 - a. *område for bebyggelse og anlegg saman med*
 - b. *areal som i samsvar med plan etter plan- og bygningsloven skal nyttast til sams tiltak som skal tene området som er lagt ut til bebyggelse og anlegg.*

Kravet kan då omfatte heile eller deler av *det samla arealet*.

§ 5 fjerde ledd skal lyde:

Sak etter § 2 første ledd bokstav i nr. 2 kan berre krevjast når eigarane av minst 2/3 av eigedomane *som omfattast av jordskiftesaka* er samde om det og arealet deira utgjør minst 2/3 av *arealet innanfor området for bebyggelse og anlegg som omfattast av jordskiftesaka*. Kravet kan då omfatte heile eller deler av *området for bebyggelse og anlegg*.

§ 6 nest siste ledd første punktum skal lyde:

Jordskifteretten sin kompetanse til å halde skjønn etter denne paragraf er avgrensa til å gjelde for areal som er lagt ut *til landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift* i medhald av § 11-7 nr. 1 i plan- og bygningsloven eller er regulert til slik bruk eller vern, eller i uregulert område.

10. I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

For søknader som omfattes av *plan- og bygningsloven kapittel 14* skal konsekvensutredninger vedlegges søknaden.

§ 2-1 syvende ledd nytt tredje, fjerde og femte punktum skal lyde:

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader om konsesjon etter § 3-1 i denne lov. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet gir nærmere forskrifter om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter denne lov.

§ 2-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Konsesjon etter denne lov kan ikke erstattes av rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.

§ 3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

For konsesjonspliktige anlegg for overføring eller omforming av elektrisk energi med tilhørende elektrisk utrustning og bygningstekniske konstruksjoner etter første ledd, gjelder plan- og bygningsloven § 1-3 andre ledd.

§ 3-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at ethvert kraftanlegg med endelig konsesjon etter denne lov, og som ikke er unnatt fra plan- og bygningsloven etter tredje ledd, uten videre skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.

11. I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. Kommunen skal utarbeide en samordnet plan for den kommunale virksomhet. Fylkeskommunen skal utarbeide en regional planstrategi og kan utarbeide regional plan. Regional plan skal samordne statens, fylkeskommunens og kommunenes virksomhet i fylket.

§ 40 nr. 2 bokstav b andre punktum skal lyde:

Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regional plan gjelder ikke første punktum.

12. I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) skal § 7-6 nytt andre, tredje og fjerde ledd lyde:

Myndighetene etter denne lov og kommunen som plan- og bygningsmyndighet, skal etter forholdene foreta en samordnet søknadsbehandling.

Konsesjon for tiltak etter denne lov kan ikke gis i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven,

Konsesjon til tiltak etter denne lov kan likevel gis i strid med bindende arealplan etter plan- og bygningsloven dersom det foreligger samtykke fra vedkommende plan- og bygningsmyndighet til ferdigbehandling av søknaden.

13. I lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav a skal lyde:

a) *I reguleringsplan er lagt ut til anna foremål enn landbruk eller hensynssone som med tilhørende bestemmelse fastlegger faresone, jf. plan- og bygningsloven § 12-6.*

§ 2 første ledd bokstav b skal lyde:

b) I bindande arealdel av kommuneplan er lagt ut til

1. *bebyggelse og anlegg, eller*
2. *landbruks-, natur- og friluftsområde samt reindrift der grunnutnyttinga er i samsvar med føresegner om spreidd utbygging som krev at det ligg føre reguleringsplan før deling og utbygging kan skje.*

§ 2 annet ledd skal lyde:

Ved vedtak eller godkjenning av kommuneplan eller reguleringsplan kan det gjerast vedtak av planmyndigheitene om at føresegnene i §§ 9 og 12 skal gjelde for planområda eller avgrensa deler av dei.

14. I lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) skal § 8 første ledd lyde:

Kommunen kan nekte tillatelse til seksjonering av boligeiendom som senest seks måneder etter at seksjoneringsbegjæringen er mottatt av kommunen, omfattes av vedtak om utbedringsprogram, reguleringsplan som bestemmer at det i området der eiendommen ligger skal gjennomføres omforming og fornyelse, eller midlertidig forbud etter plan- og bygningsloven § 13-1.

15. I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) gjøres følgende endringer:

§ 22 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Vassdragsmyndigheten kan bestemme at ethvert kraftproduksjonsanlegg med endelig konsesjon etter denne lov uten videre skal ha virkning som statlig arealplan etter plan- og bygningsloven § 6-4.

§ 24 Overskriften skal lyde:

§ 24 (offentliggjøring av søknader – innsigelse)

§ 24 nytt tredje ledd skal lyde:

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer for søknader om konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter denne lov. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet gir nærmere forskrifter om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter denne lov.

16. I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) skal § 13 siste ledd lyde:

Ei grenseendring har ikkje verknad for kommunale og regionale arealplanar som er utarbeidde etter reglane i plan- og bygningsloven. For andre planvedtak kan departementet gi nærmare reglar om verknad av grense-

endringa, mellom anna fristar for revisjon av planvedtak.

17. I lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. (konsesjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd nr. 2 skal lyde:
ubebygde enkelttomter for bolig eller fritidshus som ligger i et område som i kommuneplanens arealdel *eller reguleringsplan etter plan- og bygningsloven* er utlagt til *bebyggelse og anlegg*, og der tomteinndelinger foretatt eller godkjent av bygningsmyndighetene.

§ 4 nr. 3 skal lyde:
andre ubebygde arealer, dersom de ligger i et område som i reguleringsplan er regulert til annet enn *landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift*, eller som i kommuneplanens arealdel er lagt ut til *bebyggelse og anlegg*.

§ 4 siste ledd skal lyde:
I områder som er regulert i reguleringsplan, er konsesjonsfriheten etter første ledd nr. 4 betinget av at erverven ikke foretar bruksendring i strid med planen. Det samme gjelder når eiendommen i kommuneplanens arealdel er lagt ut til *bebyggelse og anlegg* eller til *landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift*. Konsesjonsfriheten etter første ledd nr. 4 kan settes ut av kraft ved forskrift etter § 7 første ledd.

§ 5 nr. 4 første punktum skal lyde:
den fylkeskommune eller kommune der eiendommen ligger, såfremt ervervet gjelder en eiendom i område som omfattes av kommuneplan *eller reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, og eiendommen i planen er utlagt til annet enn landbruksområde eller ervervet skjer ved ekspropriasjon*.

18. I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) gjøres følgende endringer:

§ 10 sjette ledd andre punktum skal lyde:
Første punktum gjelder ikke for avhendelse av eiendommer som er fradelte ved offentlig delingsforretning og som er utlagt til *bebyggelse og anlegg* i planer etter plan- og bygningsloven, eller fradelte tomter som er bebygd.

§ 14 første ledd andre punktum skal lyde:
Dette gjelder likevel ikke eiendommer og begrensede rettigheter i eiendommer som er fradelte ved offentlig delingsforretning og som er utlagt til *bebyggelse og anlegg* i planer etter plan- og bygningsloven, eller fradelte tomter som er bebygd.

19. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering (matrikkellova) skal § 2 første ledd andre punktum lyde:
For sjøområda gjeld lova ut til *ei nautisk mil utanfor grunnlinjene*.

Presidenten: Vi startar med kapittel 1 § 1-8 femte ledd og kapittel 19 § 19-4.
Høgre har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 64 mot 11 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.09.24)

Presidenten: Det blir så votert over kapittel 1 § 1-8 andre, tredje og fjerde ledd, kapittel 3 § 3-1 første ledd bokstav a, b, c og f, kapittel 5 § 5-4 tredje ledd, kapittel 6 § 6-4 andre ledd og kapittel 11 § 11-11 nr. 5.
Framstegspartiet har varsla at dei ønskjer å røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 60 mot 16 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.10.22)

Presidenten: Det blir så votert over kapittel 3 § 3-5 første og fjerde ledd, kapittel 5 § 5-3 og § 5-4 fjerde ledd, kapittel 6 § 6-1, § 6-2 og § 6-3, kapittel 9 § 9-4 og § 9-7, kapittel 11 § 11-8 og § 11-18, kapittel 12 § 12-6 og § 12-13, kapittel 19 § 19-2 andre, tredje, fjerde og femte ledd, og heile kapittel 7 og heile kapittel 8.
Framstegspartiet og Høgre har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 49 mot 26 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.11.37)

Presidenten: Det blir så votert over resten av kapittel 9.
Framstegspartiet har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 59 mot 16 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.12.07)

Presidenten: Det blir så votert over kapittel 12 § 12-1 tredje ledd tredje punktum og § 12-4 femte ledd.
Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 42 mot 33 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 16.12.48)

Presidenten: Det blir så votert over kapittel 35 § 35-1 punkt 10, energilova, § 3-1 nytt fjerde ledd, og punkt 15, vassressurslova, § 22 fjerde ledd nytt andre punktum.

Framstegspartiet har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 59 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 16.13.27)

Presidenten: Det blir så votert over resten av paragrafane og ledda i kapitla 1, 3, 5, 6, 11, 12, 19 og 35, heile kapitla 2, 4, 10, 13, 14, 15 og 34 og alle deloverskriftene.

Under debatten er det gjort ei retting i kapittel 35 punkt 5 der det i tilrådinga står:

«I lov 29. september 1968 um særlege råderettar over framand eigedom (servituttlova) (...)»

Innleiinga skal lyde:

«I lov 29. november 1968 (...)»

Votering:

Tilrådinga frå komiteen – med den nemnde rettinga – blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Sak nr. 2 [16:14:12]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Er det nokon som forlanger ordet etter § 37 a i forretningsordenen før møtet blir heva? – Det er det ikkje.

Møtet slutt kl. 16.15.
